

חג השלוחים

כפר הנשיא

33

..... דברי הכפר

14 יולי 1978 ט' תמוז תשל"ח

№ 570

ב ת ו כ ן

עמוד

2	ברכת ראש המועצה האזורית
3	מזכרת ממזכירים
8	על שילומים על שלמים וגם על השלמות
9	אל תקרא בנייך אלא בונייך
17	דור לדור יביע אומר
27	משלט מנסורה אל-חיט/ היומן הקרבי
33	אז ועתה: המשק
38	"דברי הכפר"
41	החברה
45	ספורט
47	תרבות
50	בריאות
53	החלמתי חלום ?
58	המשק במספרים
59	נ ז כ ו ר

לחברי כפר הנשיא, שלום!

זכות נעימה היא לי לברך אתכם בחג ה- 30 לעלית קבוצכם על הקרקע.
ברכה זאת שלוחה אליכם מהאזור כולו.

המערכה האזורית, הכוללת את המועצה האזורית, פתוח הגליל (המפעלים האזוריים) ומשקי הגליל העליון (ארגון הקניות), גאה בקבוץ נוסף המשלים 30 שנה לקיומו.

דברי ימיכם בגליל העליון כדברי ימי האזור כולו בשנות קיומה של מדינתנו. כולנו יחד עברנו את מלחמת השחרור על חרדותיה, קשיים בפתוח משק חקלאי, לבטים בפתוח ענפי תעשיה, עתות מצוקה כלכלית והטרדת אויב במשך 30 שנה רצופות.

באזור כשלנו בו הקבוצים מקיימים שתוף פעולה במספר מערכות אזוריות, למדנו להכיר גם את כפר הנשיא.

ברצוני לציין שני נושאים בהם זכה כפר הנשיא להערכה רבה באזור:

א. התפתחותה וקיומה של חברה קבוצית איתנה שאפשרה לקבוץ לעמוד במבחנים הקשים שעברו על המדינה כולה והגליל בפרט.

ב. יכולתו של הקבוץ להחליץ מקשיים כלכליים ניכרים ולהגיע היום למבנה כלכלי בריא ומצליח.

אנו מאחלים לכם מקרב לב המשך פורה של פתוח המשק והחברה.

ב ב " ח

דו לבנון
ראש המועצה

מזכרת ממזכירים

שני מזכירים — שתי תקופות

ראיון עם ישראל וג'וני/ראיינה: יעל נ.

ישראל, מזכיר הקבוץ בראשית התהוותו, וג'וני, מזכיר של קבוץ גדל, מתבסס וקולט - מזכיר המשק של היום, לאחר 30 שנה.

יעל : מה בעצם התחומים שמזכיר מטפל בהם, מה הן הבעיות העקריות שאתם נפגשתם בהן?

ישראל: שאלה מענינת, מזכיר שמתחיל בהתישבות - תחומים שונים לחלוטין.

יעל : מתי בדיוק היית מזכיר, ישראל?

ישראל: בתקופת ההתישבות, הילדים היו בחדרה עם אמהותיהם ומצב כזה כמוכן גרם לבעיות. אך הדאגה העקרית במנסורה הייתה בטחונות כי עצם קיומנו עמד במבחן. לכן הבעיות האחרות (ואינני אומר בזה שלא היו כאלה!) לא באו בכלל לידי ביטוי. ונוסף לזה, הייתה עיפות גדולה עיפות פיזית. תראי, להיות מזכיר זאת לא הייתה משרה כמו היום. המזכיר קם ב- 4.00 בבוקר, כמו כל חבר, ועבד בסקול או בכל מקום אחר, ואת הענינים שהיה צריך לטפל בהם - הוא עסק בהם, בערב ובלילה.

יעל : במה אם כן עסקת בתור מזכיר?

ישראל: הייתה קורספונדציה, הייתה כרטיסיה, היה הקשר עם החוץ. עם מה שנוגע "לבעיות אישיות", כמו שאנו מכירים אותן היום - הפרט פשוט שם את עצמו למקום האחרון, אחרנית. קדם הקבוץ - ורק אחר-כך, החבר עצמו.

אתן לך דוגמא. מידי פעם, ובעצם לעתים נדירות מאד, נתנו לאיש נשוי לבקר בחדרה, אצל משפחתו. לשם כך הוא מקבל 4 ימי חופש שניים מהם הלכו על טרמפים הלוך ושוב (בגלל המלחמה היו כביש טבריה - עפולה וגם וודי ערא סגורים וכל התחבורה התנהלה סביב סביב) ואף פרוטה לא להוצאות דרך. והחברים קבלו את זה ללא ערעור.

או כמו עם המים, במנסורה. לא היו-אז התרחצו ליד כביש ראש-פינה בברז אחד שהיה שם ואיש לא חשב להתלונן. יכולתי לתת דוגמאות אין ספור... (ובסוגרים-כאן מתגברת הנוסטלגיה וישראל ואני מתחילים להזכיר ולספר. האם מספרים לג'וני? או שסתם אוהבים להחיות את התקופה הזו?).

יעל : ובכן ג'וני - ועכשיו?

ג'וני: השתנה השתנה הרבה מאד, קדם כל תפקיד המזכיר הוא פחות או יותר משרה מלאה. והמזכיר עסוק. במה? ובכן, לפעמים הוא כמו מבקר-אומבדסמן - מקבל תלונות, שומע טענות, ואז הוא למעשה הופך להיות מבקר של ועדות ומוסדות - כי הלא צריך לבחון את הנושאים, לבדוק אותם.

אני משתתף בחוג של מזכירים ולאחרונה נתנו לי תרגיל מעניין: לרשום במשך שבוע שלם את כל מה שאני עושה ולמייין. הגעתי לעבודות אלה:

- א) עסוקים בתחום הפרט: 40% - 30%
- ב) עסוקים בתחום המוסדי של הקבוץ: גם כן כ- 40% - 30%
- ג) הקשר עם החוץ: 20%
- ד) והנשאר (המעט!) מוקדש למחשבה ופתוח לקראת העתיד, מה שבאנגליה נקרא: - Planning of research וזה בעצם התחום שבו הייתי צריך להשקיע את רוב מרצי וזמני.

יעל : והיכן עומד היום הפרט?

ג'וני: אחרי 30 שנה, יש הסתעפות רחבה של צרכים וכל האופי הוא שונה, היום שולטת ההטרוגניות (זה מתבטא בגיל - במצב משפחתי - בתחום המקצועי) והיום רוב החברים מיושבים בעסקיהם ועבודותיהם.

ישראל: למעשה, פעם היינו כלנו פקקים.

ג'וני: נכון - והיום החבר הוא קבוצניק + מורה, קבוצניק + מהנדס, קבוצניק + עוד משהו.

ישנם קשיים כשהקבוץ פונה אל הפרט כדי שיעמוד לרשות הכלל. היום זה בכלל לא מובן מאליו.

ישראל: בזמנו, הקבוץ פעל כמעט ללא ועדות. הכל היה קטן יותר, מצומצם יותר. משטר התקנונים עוד לא היה קיים. אפילו אספה לא התקיימה בלי השתתפות כמעט מוחלטת של כל החברים.

המטרה היתה ה"יחד" אך אל נשכח שגם התנאים הכתיבו לנו את ה"יחד": אם חדר התרבות (שהיה בתוך אחד השוחות הערביות שנשארו) היה המקום היחיד שהיה מואר בערב - אז ברור שכלנו ישבנו שם. אותו הדבר לגבי מקלחות צבוריות (כשכבר היו מעט מים).

יעל: ישראל, אתה בעצם מתאר את החברה דאז - אך לא, כפי שהיה מדובר, את תפקיד המזכיר.

ישראל: תפקיד המזכיר מוגדר בהתאם למצב ולתנאים.

ג'וני: מכיון שהיום יש פזור רב של צרכים ושל בעיות אישיות, מצאנו דרך במשך הזמן להגדיר את זכויות וחובות של הפרט בתקנונים. אחד התפקידים של המזכיר הוא לדאוג לבצוע של התקנונים. המענין הוא, שהתקנון בא לכאורה להגן להבטיח את זכויות החבר.

יעל: יותר מאשר להבטיח את קיום חובותיו?

ג'וני: היות וזכויות החבר מוגדרות כל כך יפה, ההתרשמות שלי היא שישנה סכנה שכלל הקבוץ יוצא מקופח. יש אולי מקום היום להגן על הקבוץ לפני סכנה של נצול התקנוני על ידי הפרט!

ישראל: ושוב אפשר לראות את הבדלי הגישה של אז והיום. בימים אלה התהליך היה ביוק הפוך - עד כדי כך חשבו רק על הכלל. זכור לי מקרה, קצת יותר מאוחר, שועדת החברה של האחוד בקרה אצלנו ונדהמה לראות את מצב הרהוט בחדרים (ללא רהוט). הם בסופו של דבר הכריחו אותנו לדאוג לחבר בתחום זה.

ויש עוד הבדל, כשהייתי מזכיר לראשונה הייתי בן 22, כלנו היינו צעירים, גם הבעיות הן פונקציה של גיל.

בגיל צעיר האדם יותר נוקשה, יותר אידיאליסט, פחות אגוצנטרי.

יעל : והיום - כשיש הבדלי גיל - מה המצב?

ג'וני: לא נתן לחלק את החברה לפי גיל ולומר זו שכבה כזאת והיא מתנהגת כך, והשכבה השניה היא כזו וכזו, וכו'. נכון הוא שלכל שכבת גיל בעיות שלה, צרכיה המיוחדים. ההדגשים שלה. היום מנסים להגיע לאזון בין הדרישות והמאווים של הפרט ובין אלה של הקבוצה.

יעל : לפי דברי שניכם, בעצם הגענו בשתי התקופות לקיצוניות. פעם על חשבון החבר ולמען הכלל - והיום - להיפך?

ג'וני: לא! בהחלט שלא! אך לפעמים מהבהב אור אדום...

יעל : מה אתה, ישראל, אומר למזכיר של היום?

ישראל: שאלה מורכבת, מצד אחד אני מאוכזב מההתפתחות מכיון שהרבה דברים קשורים באיכות החיים השלילים: חנוך, סמים, משמעת, נקיון, יהדות וציונות. המסגרת התרופפה. אך מצד שני אני גאה על ההישגים הגדולים, על המקום הזה אחרי 30 שנה.

יעל : אתה מציין רק את הדברים החמריים. מה עם הרוח, החברה?

ישראל: נכון, יש פחות תוכן רוחני אבל אני מספיק מבין שההתפתחות הזאת היא בלתי נמנעת. זהו חלק של התהליך סביבנו גם בארץ ובכל העולם. מאמין אני שכפר הנשיא חזקה מספיק כדי להגבר על הבעיות שלה.

ג'וני: אפשר לומר שלפי הסכום של ישראל, קשה יותר להתמיד מאשר ליזום ולהתחיל.

ישראל: יחד עם זה, בכפר בנשיא עדין הצלחנו לשמר על האזון הזה שדברנו עליו קדם. החיים החברתיים והתרבותיים הם אחת ההוכחות.

יעל : ג'וני, מה הציפיות שלך לעתיד?

ג'וני: התקוה שלי שרגש ההזדהות עם הקבוצה ינחה את החבר במעשיו. אינני

מאמין שהחברה בעתיד תאופין ע"י אותו להט חלוצי ונכונות

להקרבה עצמית שהיו. על בסיס של שותפות, דאגה לזולת ושוויון והרצון

לקיים את כפר הנשיא כמקור השראה מרכזית לחיינו - אלה ~~ההנחות~~ ^{הנחות} המשך קיומנו ללא שנוי מהותי באורח חיים.

על שילומים, על שלמים וגם על השלמות

כשנתבקשתי לכתוב, מצאתי את עצמי נבוכה. מה המשמעות, את מי או את מה אני מייצגת ואיך אני עושה זאת. לכן פניתי למילון, מאין יבוא עזרי, וקיוויתי ששם אמצא תדריך.

ובכן מצאתי שהוראתו של המושג השלמה הוא של יחידה אחת והיא מציינת פעולה שתמה ונגמרה. זו פעולה שרואים אותה כיחידה מושלמת, ששילמו עליה את המחיר ולא רואים אותה שוב בחלקיה הנפרדים.

והנה זהו בדיוק מה שרציתי להגיד בקיצור, הנה התהליך בדרך שהוא קרה. היינו בוגרי תנועת הבונים באנגליה בשנות החמישים. התאספנו יחד ברוב התלהבות ולא מעט תמימות (שמזמן נגמרה) וגמרנו אומר ליסד גרעין חדש שיעלה לארץ ויצטרף לקיבוץ, כי הרגשנו, שבמסימה זו, עתידנו.

מספר לא מבוטל בינינו כבר הספיק להיות בעיר, היא ירושלים הלא שלמה אז ואולי משום כך לא מצאנו בבירה היפה את מבוקשנו ושמנו את פעמנו לקראת הגליל.

הוחלט על-ידי התנועה ברוב חוכמתה לשלוח את הקבוצה לקבוץ כפר-הנשיא שאז שכן בגליל העליון ורק הועבר אחר-כך כפי שכולנו יודעים, לחבל כורזים, ואז כתובתנו תמה ונשלמה.

במקום נמצאו חברים שבאו בתקופות שונות בתולדותיה הקצרות של כפר-הנשיא ואנו נתמזגנו איתם עד ששלם הגרעין, ולא נוספו עוד חדשים. כבר הספיקו לבוא אחרים בדרכים שונות וממסגרות אחרות ואף הם הצטרפו ונעשו כחלק מן השלם. במשך הזמן השתלמנו במקצועות ולמדנו להשלים בנינים למיניהם גם מביטון וגם משורשים. הושלמנו כולנו על-ידי בנינו. הספקנו לצאת מספר פעמים בצוותא מהמקלטים בריאים ושלמים והשלמנו זה עם זה והמשכנו לעבוד.

ואיזה לקח למדים אנו סך הכל מזה? שההשלמה הושלמה, תמה. בכובד ראש הננו מודעים שגרעין ה' איננו עוד. ונשאר רק השלמות שהיא חברתנו בכפר-הנשיא.

/ אורי גולן

כבן משק המלווה את כפר-הנשיא מראשית ימיו ועד מלאת שלושים שנה לקיומו נתבקשתי ליטול על עצמי משימה בהחלט לא קלה: "להעיק מבט" אל העבר וההווה ולהביא מחשבות לעתיד. הכוונה לא לשקוע בנוסטלגיה, אלא להיפך - מבט אל העתיד.

מבלי להכנס ליותר מדי פרטים, נראה לי שהקיבוץ שלנו, אם הענינים ימשיכו להתגלגל כפי שהם היום, יגיע בעתיד הלא-רחוק לצורת חיים הדומה מאד למושב (שיתופי או לא - קשה להתנבא!). אינני רוצה להביע דעתי, בשטח זה, אם כך יהיה טוב יותר או לא, מה שמפריע לי הרבה יותר הוא העובדה שאנו נותנים לענינים להסחף מעצמם!

נראה לי שהיום אין אידאל או אפילו מטרות ואתגרים שאליהם כולנו שואפים במשותף. ללא ספק יש חברים שעדיין נשארו ציונים-אידיאליסטיים כמו בימים ההם (עם ה"בלאי המוצדק" שהזמן אחראי לו) אבל רבים חיים כאן רק מפני שלהתחיל היום חיים חדשים נראה להם "משימה בלתי אפשרית". לעומתם מסתובבת לא מעט חברים בהרגשה ש"הספינה" נסחפת בזרם ואיש לא עושה מאומה לשנות את פני הדברים!

מכאן - דעתי - שיש להעצר, ומיד! ולקבוע לעצמו במפורש-לאן פנינו מועדות ולאחר שנגיע להחלטה ברורה בנושא הזה (קיבוץ, או מושב), לפעול בכל המרץ להגשים את המטרה, תוך שאנו מציבים לעצמנו אתגרים "קרובים" ומבצעים אותם הלכה למעשה. (אני מוכרח לציין שגם לי הדברים נשמעים, בצורה כזאת, כמו "בלה, בלה, בלה" ... אחד גדול שאין מאחריו כלום! אבל...)

לבן-משק שמסיים את הצבא יש כיום (לרוב) משימה אחת מול הענינים - חוץ לארץ!! בזה כשלעצמו אין שום פסול אבל מדוע אין לו באותה מידה דחף לחזור קודם כל הביתה? - התשובה היא שאין לו שום אתגר להתחיל דווקא כאן.

בהזדמנות זאת רציתי להציע שתי אפשרויות (הן לא היחידות) אשר עשויות לדעתי לתרום לשינוי; כל אחת מתאימה לדרך שונה עליה נחליט: אם פנינו מועדות לצורת מושב, אזי נחלק ענפים מסויימים למחלקות קטנות יותר (תת-ענפים) ונפעיל אותם על בסיס משפחתי או חמולתי או שכונתי וכו'. ... (כמובן שצריך להיות ריכוז הענף כולו, ע"י מישו) ולאפשר משהו כמו "שכר עידוד" (לאו דווקא בכסף). כך שתהיה תמיד השאיפה לתפוקה גדולה ולשגשוג מתמיד של כל "תת ענף" כזה. מובן שחלוקה כזאת נוגדת את עקרונות הקיבוץ אבל כל זה היה בתנאי שכבר החלטנו שעל הקבוץ כפי שהוא "אבד הקלח"! לעומת זאת, אם אנו מחליטים - כן קיבוץ ולא מושב! נראה לי שנתן לבצע חלוקה "חכמה" של מספר ענפים (כמו קודם - אבל לא את כל הענפים) והפעם לתת לשכבת גיל המסיימת את הצבא לנהל, לבצע ולשכלל את "הענף שלהם" (אפשר להכשיר אותם מראש לקראת המשימה). תוך כדי תקופה של חמש שנים (סתם דוגמה) הם יהיו "האחראים הבלעדיים" לאותו ענף ויוכלו לקיים רוטציה בניהול ובתפקידים ובנסיעות לחו"ל.

בכל לבי אני מאמין שלא רק הם ירצו להתחיל קודם כל "בבית" אלא גם בני ובנות זוגם (אם...). לאחר תקופה כלשהי הם יפנו מקומם לשכבה חדשה ובעצמם ישתלבו בענפים שיבחרו.

כפי שכתבתי אין אלה הרעיונות היחידים שעולים בדעתי - אך בעיקר הוא - להעצר - ללא דיחוי ולהחליט מה בדיוק אנו רוצים לראות ולהשיג ולא להעביר את חיינו "איכשהו" בצורה של מה שהיה, כך יהיה; דווקא לחדש, מדי פעם ולשנות את מה שצריך שינוי!

לסיום, אתן אולי עוד רעיון, בנושא אחר לגמרי: החגים שלנו נכנסו במשך השנים גם-כן למן שגרה "מעייפת" במקצת (פרט, אולי, לפורים שבו נושא התחפושות משתנה) נראה לי שכדאי לחשוב על חג מקורי - משהו משלנו - של עם ישראל המתחדש בארצו. כוונתי לחג שאינו מבוסס על ההיסטוריה הרחוקה, או על המסורת ביהדות או על פולחן דתי זה או אחר - משהו שונה, צעיר ורענן, משהו אחר, שלנו ממש! העיקר צריך ליזום; לא לחשוש לשנות, ובכך להתחדש.

טוב, אז תתחדש !!

זכרונות ילדות / אורי שובל — קבוצת אריה

כאשר פנו אלי לכתוב כמה מן הזכרונות שלי על הילדות לא כל כך ידעתי על מה לכתוב. למזלי בארוחת ערב ישבתי עם שתי מטפלות אשר שוחחו על הישיבה האחרונה אשר התקיימה במועדון ודנה בנושא חינוך והתנהגות הילדים במשק. צחקתי בליבי ואמרתי, אולי אבחר בנושא זה לספר רק על כמה מן התעלולים העדינים (באמת) שהינו אנו עושים בילדותינו.

ב י ד ו ר

גם כאשר אנחנו הינו ילדים, אהבנו לראות את הסרטים של המבוגרים. אך אז, היו העונשים בבדים. ילד אשר נתפס גזר דינו היה "מוות בתליה". אך עונשים לא הרגיעו אותנו מלהתגנב לסרטים. להזכיר לחברים, מקום ההסרה היה על הקיר של מחסן הבגדים הישן.

בהגיעה השעה תשע, התחילה התגנבות יחידים לתוך המכבסה. כולנו קפצנו לתאים של הכביסה המלוכלכת, ובזהירות הרמנו את המכסים שבעדם הצצנו. לפעמים המתיחות היתה גוברת כאשר עלה חבר וזרק את כביסתו וישר עלינו. אך לא נורא, בשביל לראות סרט מוכנים לסכול הכל.

הבעיה הראשונה היתה איך להגיע לכיתה לפני המטפלת אשר בין הגלגל הראשון והשני היתה באה לבדוק אם אנו נמצאים במיטות. בהיגמר הגלגל, קפצנו בזריזות מן התאים, רצים לכיתה, מתפשטים ונכנסים למיטה. וכאשר היתה מגיעה המטפלת ואומרת לעצמה "או איזה ילדים טובים" הינו שקועים כבר "בתרדמה עמוקה". בגלגל השני והשלישי אפשר היה לצפות בשקט יחסי, אך ליתר ביטחון לפני שיצאנו, הוצאנו את הכובות מתחת למיטה, והכנסנו אותן למיטות כך שיראו מאוד ישנות. שיהיה על כל מקרה.

" מ ב צ ע י ם "

ככל הילדים, גם אנחנו אהבנו דברי מתיקה. דברים כמו קופסאות שמורים, צמוקים, חלב משומר וכו'. (אולי עכשיו תיפתר לגוסטי, האקונומית של אז, התעלומה של מחסור בלפתנים ודברי מתיקה).

באחד המבצעים שלנו הוטל עלי ועל ניסים (הבן של בתיה ומאיר רינס) להכנס לאקונומיה. אני נשאיתי בחוץ לשמור, בגלל שהייתי גדול מדי כדי להכנס בחריץ שמתחת לדלת. ולפתע מה רואות עיני, האקונומית בכבודה, נעה לעבר דלת האקונומיה, וזה בניגוד לכל הידיעות המודיעיניות שהיו בידינו.

להסתלק כבר היה מאוחר מדי, וניסים אשר שמע את שקשוק המנעול, לא נותרה בידו הברכה אלה להכנס לחבית הצימוקים ולסגור את המכסה מעליו. לצערי את הסוף כבר אינני זוכר. אך אני מתאר לי איך היה לשבת חצי שעה בתוך חבית צמוקים.

את יצר הנהיגה על טרקטור, אי אפשר למנוע מבן קיבוץ. אז באותה תקופה חברים היו ממושמים, בשבת כל הטרקטורים היו למטה מסודרים, במגרש שליד המוסך. וכל מי שהעיז לחרוג נרמס ונמחץ בידי אלפי ואיבן.

כמו היום גם אז חברים אהבו לישון את שנת אחה"צ של שבת. רגע מיוחל זה הגיע, ב- 2.30 אחה"צ עלינו על שני טרקטורים (פרגיסון נפט) והתחלנו לנסוע בעיגולים, אחרי כ- 10 דקות של רונדלים נשמעה צעקה. בא מישהו, מאחר וההפתעה היתה רבה, קפצו הנהגים מן הטרקטורים מבלי לעצור אותם ותפשו מחסות בשטח. למזלי הטרקטורים היו ממושמים ונסעו בסבוכים.

מבעד לקוצים והחביות הזרוקות ראינו את תגובתו של החבר התופס את ראשו ומנערו, מביט שניות ומסתלק כל עוד רוחו בו. יש לי הרושם שהוא התביש לספר את אשר ראו עיניו פן יחשבוהו ללא נורמלי.

ל י מ ו ד י ם

אי אפשר לסיים מבלי להזכיר לאריק, את שעור הכימיה המרגש ביותר בחייו. אריק, כאשר לימד אותנו אמר לנו: ראו ילדים, אל תאמינו לאיש עד אשר יוכיח את דבריו. "ויאמר, ויעש כן". את אחד מפלאי הכימיה בא אריק להוכיח לנו. במשך שעתיים, עמל אריק, שפך, בישל, וערבב. כאשר שולחנו עמוס במבחנות מכל הגדלים ובכל הצורות ובתוכן מסודותיו של אריק. וכאשר רוחו של אריק טובה עליו הוא זורק הערות ובדיחות על ימין ועל שמאל.

אחת ההערות כנראה פגעה בנפשו העדינה של יוסי ליפא, אשר בלי לעשות הרבה חשבון, לקח את המטאטא שעמד בפינה, וגילח לאריק את שולחנו עד היסוד, ולרעש המבחנות המתרסקות.

זינק יוסי החוצה, ובעיקבותיו אריק שהפך בין רגע מכימאי מתבדח, לברדלס טורף. המרדף נמשך בין ערוגות המשק עד שנפל יוסי לבור ושם נלקד.

אז אתן רואות מטפלות, סך הכל הילדים שלנו היום לא כל-כך גרועים.

ומה כותב עמי?

חברים יקרים,

לא ניחנתי בחוש הומור מפותח, ואינני מתכוון להתחרות באריק או בכל סוטה. הפעם אומר כמה דברים שרציתי להגיד אותם מזמן, אני יודע שציונות זה לא במודה, במילא בעיני הצעירים אני כבר זקן.

לעתים קרובות אני חוזר ונזכר בשלושים השנים שעברתי ככפר-הנשיא מהזמנים שחיימקה היה מסיע אותי על האופניים בחדרה, או מוסי שהיה מנסה לשכנע את מיכל שהפעם היא תקח אותי לראות את הפרות או נורברט שהיה מרביץ בי לאחר שהיה מפסיד בשח. זוכרים איך ברני היה רץ, אף פעם לא ידעתי מי הצליח להרגיז אותו יותר, אני או יוני.

התמרונים למניהם השאירו בי רושם עז. צרפו אותי למח' הרגמים בפיקודו של שמעון בן-יהודה כאשר טוביה הכין תמצית תה, גבריאֵל הוציא בקבוק קוניאק, ג'ק נורטון שפך את התמצית לקנה המרגמה, לו סגל מזג וויסקי, ויוסקה חצור שלח אותי להודיע למפקדה שאונית מלחמה מפליגה צפונה בירדן.

זכורים לי גם משחקי כדורגל באשר אריק ארנברג היה מתפאר בעצירותיו הנפלאות בשער. הוא לא ידע שאנחנו התפארנו מי הצליח להחזיר לו הטיפול המיוחד שקבלנו בכיתה. דרך אגב, אני הייתי בלשכת הגיוס ביום שנשברה לו היד. אלו היו ימים שאיבן היה מגן שמאלי ולו סגל מגן ימני. ימים שקיבלנו 13:0 מאילת השחר. אין סוף לסיפורים.

את החינוך והזכרונות הנפלאים אני חייב לכל אנשי הקיבוץ. אם הייתי יכול לעבור את הכל שוב לא הייתי רוצה שהיתרחש אחרת. היו ימים קשים, ואולי עוד יהיו אבל מוראל והרגשת שייכות תמיד נמצאים במקום הראשון בכפר-הנשיא.

למרות שאינני גר יותר בקיבוץ, לא עזבתי ולעולם לא אעזוב את כפר-הנשיא, זהו הבית שלי. בהזדמנות זו אני רוצה להודות לכולם על העזרה הרבה שנתנו לי ביחוד בתקופת המעבר לאילת. נשמח לראות את כולם, מקום תמיד יש אצלנו.

שלכם תמיד
עמי בן-צבי

הצעתי למיכאל כ. שהוא יאסוף מספר חברים משכבות
ודורות שונים, ואתם ישוחח על היבטים חברתיים
בעיקר של חיי המשק בזמן הזה.

השיחה התקיימה והוקלטה על טייפ של כ- 90 דקות.
בגלל ההגבלות בגודל שישנו בעלון מיוחד זה, אנו
מביאים כאן קטעים בלבד מהשיחה, ואם ישנם
משתתפים בשיחה שאינם מופיעים כאן, אתם הסליחה.
אנו תקווה שנוכל, בעתיד הלא רחוק, להשמיע את
הטייפ באחד מערבי החברה הקרובים.
בכל אופן, קריאה נעימה.

מ ש ה

מתוך ההקלטה

ברני : הכוונה שלי כשדברתי על אחריות היתה שיש כבר 3 מחזורים שחזרו מן הצבא. "סנונית" רק עכשיו גומר, מעט מאד "אריה" "צבי", "עופר", ו"עשור". מזה צריך להיות כבר די הרבה שבתוך המשק שלומדים, שבתהליך של הכנה. גם זה אין. לא התכוונתי לתת להם כל האחריות בלי הידע. אנחנו עשינו שגיאות חמורות מתוך חוסר ידע. אך עכשיו יש אפשרות ללמוד ונכונות לשלוח ומעט מהשכבות האלה תפשו את ההזדמנות, עד שיש פער גדול בין הדרישה ובין מה שיש. בגלל זה ההתפתחות צולעת די הרבה. וזה מה שיש. הוותיקים למדו מנסיון והצעירים אינם רוצים ללמוד.

אבי : הוותיקים לא רוצים להעביר את הנסיון.

ברני : הנסיון שיש לנו אינו מבוסס על יסודות טכנולוגיים.

אבי : זה הכל תיאוריה. תיאוריה נכון אפשר ללמוד אך הנסיון צריכים להעביר. אם אני עובד נגיד בברזי ווסטר אז ברני צריך להעביר את הידע שהוא רכש, כי אין אפשרות ללמוד במקום אחר.

מיכאל : יש כמה חברים שלא דיברו. אני רק רוצה להכניס איזה רעיון ולשאול אתכם מה התגובה. אני אומר כך: אחרי 30 שנה יש חברה יציבה - שלא מפחדים אם חבר אחד או שניים יעזבו - יש חברה פעילה חברים רבים פעילים. ולמרות הטלביזיה, יש תרבות חיה. כל שבוע כמעט יש אירוע אחד לפחות אפילו לדבר כמו ערב חברתי שבו אין שום דבר חוץ מלהיפגש. אלה סימנים טובים. הייתי רוצה לשמוע את התגובה של אלה שלא דברו עוד להערות אלה.

אסתר : אני מסכימה לפחות עם חלק ממה שמייקל אומר. החיים כן פעילים. דבר קטן, תנסו לזמן איזו ישיבה וקשה משום שאתה מוצא שכל ערב ~~עופר~~.

אבי : ~~עופר~~ בשיבות אחרות.

אסתר : זה לא משנה. עובדה שחברים עטוקים בפעילות ציבורית ותרבותית באינטסיביות שלא תיארתי לעצמי. יכול להיות שהאחוז מתוך ס"ה החברה קטן. לא בדקתי, אך הרגשתי היא שזה לא כך. גם מבחינה תרבותית - יש פעילות טובה. התפלאתי לראות כמה חברים באים להרצאות, פוליטיות או אחרות. ולא רק הותיקים גם הצעירים באים. רוצה להעלות דבר שקשור במה ששש אמרה קודם בענין של יחס לרכוש. לי אישית זאת אחת הבעיות שאני נאבקת אתה, במיוחד בתוך החברה של בני הנעורים. יש בהם איזו הרגשה שמה ששיך לכלל זה הפקר. ואני יכול לקחת ולא אחזיר. כשאבי הגיע למשק הרגיש את זה הרבה יותר ממני. משאירים רכוש פגיע בחוץ בגשם ובשמש ואין לנו שום דרך מאורגנת כדי לשמור על הרכוש שלנו. זה מתרחש המון בבני הנוער.

ציון : ביחס לרכוש - אשמת החברה המבוגרת. מסביב לבית הספר היסודי, הנוי, החצר, מה שיש בחוץ. אין פלא שלילדים אין יחס לרכוש. זה עזובה והחליט מי שהחליט שיהיה שם פיסת כורכר במקום דשא או משהו דומה. אין מה לטפל בחוץ. ברור שאם משאירים דבר כזה לא מטופל ואוירה של אי-אכפתיות זה ישתקף בגישה שלהם אחר כך. אם יש להם סביבה שיש להם מה לגדל, מה לדאוג מה לקבל - גם משק הילדים די עזוב. אז אם עושים מזה? צחוק אם הסביבה נראית כמו שנראית, אז ברור שלא יגדלו באחריות שלא יהיה להם איכפת ואני חושב שזה ממש אסון שקורה בענין זה.

רובין : שנתיים אני יושבת בוועדת התרבות. אני רואה שתפקידנו להביא תרבות למשק שחברים יכולים לשבת ולקבל בידור. אולי פעם ב-3,4 חודשים, יש איזה חבר שתופס יוזמה לארגן ערב. זה לא קורה הרבה. אני זוכר פעם ארגנו ערב ע"י הברכה שדרש פעילות - הבנות הגיעו בחצאיות מקסי והביאו כסאות נוח וישבו. ז.א. שאחרים יעשו את הבידור בשבילם. יש שכבה של חברים שהם עייפים ורוצים הצגה או הרצאה מבחוץ. הכל יפה ונעים אך בעצם אין לנו תנאים לזה. אין לנו מקום שאפשר להציג הצגה רצינית או בלט או קונצרט. אין מקום, אין כסף אך דרישות יש. ומתחיל איזה שפשוף פה. בזמן האחרון היה לנו מזל שתמר עשתה הרבה בעצמה. בקשר לחנוך - תוך

5 שנים שאני פה אני רואה ירידה בענין ההורים לגבי חינוך ילדיהם. למשל אנו גומרים עם פינת חי שדורשת תיקון ואין אף אחד מהאבות שבא לתקן, לעזור לנו. או לבנות גדר. האבות דורשים יום עבודה לעשות דברים כאלה. לעשות משהו בזמן הפנאי - אין יותר. נראה לי שיש הרבה הורים שאינם מאמינים בחינוך הקיבוצי וכאן מתחיל השפשוף ונדמה לי שבזה שורש הבעיות שלנו.

אבי : תורי הגיע, אני מניח, ואינני יכול לצאת מזה. אני רואה את המשק בתור אחד שבא מהעיר לקיבוץ. דבר ראשון חונכתי בתנועת נוער והייתי במספר קיבוצים במחנות עבודה. אך כשאני נכנס לכפר הנשיא זה כאילו טריטוריה אחרת לגמרי. יכול להיות וזה ממש מורגש אצל כל ישראלי שבא הנה, משק אנגליזי עם חוש מאד ישר, החברה מאד בריאה אבל מה שמאד מפריע הוא שתוך נמוס או משהו, קשה לחברים להגיד לא או להתלונן על משהו. לכן מה שקורה בשירותים הוא שכל אחד אוהב את ההתעסקות שלו, את הפרויקטים הגדולים, אך אין מישהו לעסוק בדברים הקטנים כגון תיקונים, זה בנגרות ובמסגרות בחשמליה, אם זה להחליף קתודות בקומקום אפילו.

מיכאל: פייקי, אתה עוד לא פתחת פה.

פייקי: ידעתי! אפשר להסתכל על החיוב והשלילי אך תמיד יש יותר להגיד בצד השלילי, בדרך כלל מסכים עם מייקל אך הייתי רוצה לציין דבר אחד. המשק פשוט גדול מדי או מתוח מדי. בכל אופן פחות מדי חברים מפוזרים על יותר מדי שטחים. כשאתה מסתכל על הענפים אתה רואה שיש חוסר כוח בצורה ממש מוגזמת. אי אפשר לעבוד כך ואי אפשר להתפתח ככה. אז זה לפי דעתי הבעיה הגדולה של הקיבוץ היום, הפתרונות הם או שהקיבוץ יצטרך לגדול או לצמצם את שטחי הפעילות שלנו.

מיכאל: ציון, אתה מסכים?

ציון : יש הרבה אמת במה שפייקי אומר. אך יש גם עוד דבר. יש נטיה להסתכל על הענפים החקלאיים רק ממבט כלכלי גרידא ואם אתה עושה

זאת אז כאלו אין לענפים אלה מקום פה. גישה זו מסוכנת, אם בסוף נישאר רק עם המפעל בלי מגוון רחב של ענפים. מגוון זה דרוש כי דווקא הענפים החקלאים מקום המשיכה לצעירים. כמובן אני יודע שהצעירים נכנסים לענפים בלי ידע ולא לתקופה קבועה, יוצאים ומתחלפים ואז הענפים צולעים, אך צריכים לשקול גם הצדדים הלא כלכליים. כמובן צריכים לנסות לשפר אך לחשוב אלף פעמים לפני שמדברים על חיסול. בשביל הצעירים הם מקומות מענינים, עבודים בצוות ועוזרים לצעירים להיקלט.

אסתר : הייתי רוצה לפחות מצד לגמרי אחר. דיברנו על כל מיני דברים, ענפים. אך אני חושבת שצריכים גם לחשוב למה אנחנו בעצם פה. ויש לי הרגשה, שבין החברה שלנו הצעירים לא יודעים בדיוק למה אנחנו כאן. אולי הרבה מהבעיות של הכלל והפרט, וחוסר אחריות לרכוש וכו' בגלל שהם לא יודעים בדיוק למה הם כאן. אינני בטוחה אם אני יודעת אך אני רוצה לחשוב שכן. וזה אחת הבעיות העיקריות. לא יודעים איך להעביר לצעירים מה בדיוק אנחנו רוצים מקיבוץ.

אני לא אמרתי שזה יפתור כל הבעיות של הקבוץ. תמיד יעלו בעיות ויש דעות שונות בין החברים לגבי כל מיני בעיות שמתעוררות. אך לי זה נראה כענין יסודי ולא רק בכפר הנשיא אלא בכל התנועה. ולא מדברים על זה למה קבוץ, למה אנחנו פה; מה ההתחייבויות בחיי קיבוץ. חושבים שזה יבוא באופן אוטומטי אך זה לא עובר באופן אוטומטי. אחת החברות אמרה לי "קיבלתי כאב בטן ממש כששמעתי איך שכמה מהצעירים דברו של ערכים בקבוץ", ואני בטוחה שאי אפשר להתעלם ממנה.

ציון : הייתי רוצה להוסיף משהו בקשר לאידיאולוגיה - אם אפשר להשתמש בביטוי מלוכלך זה כימים אלה. אך זה באמת ככה שצעירים מפחדים להגיד שזה מה שמעסיק אותם כי באמת ~~לא~~ קיבלו אידיאולוגיה. זה הגיע לזה שאם אתה משתמש במלה זאת אתה נראה מגוחך. אז הכתות הגבוהות, 3,4 כתות הגבוהות, הם הכתות שסבלו הכי הרבה מחוסר אידיאולוגיה. או איפה שהוא החברים חשבו שבעצם זה שהם גרים פה, מעצם זה שחיים בקיבוץ אז הם מקבלים ציונות,

הם מקבלים את הזיקה למקום, את הזהות. אז אני חושב שמה שקורה היום בענין החברה הזאת של בית החינוך התרשמתי מהוועדה הזאת מעצם העובדה שבאים לישיבות מכל הגילאים, כולל צעירים שחזרו זה עכשיו, וכשאני מדבר על צורך לשינוי, אינני חושב שהוועדות אינם פתוחים לשינוי, והם פנטיים. אנחנו מדברים פחות או יותר על אותו הגל. זה לא כאילו יש כאן משק מרובע או קשה לשנות. מבחינה זו של ליברליות ונכונות להשתנות, אני חושב שזה אחד מהגדולות של המשק. כשאני מדבר עם צעירים ממשקים אחרים כשהם מדברים על הנוקשות של הממסד וחוסר עפשרות לשנות דברים.

גילה : בקשר לצעירים, הייתי רוצה לנגוע במשהו אחר. הצעירים חוזרים למשק ויש להם הרבה חשק, יוזמה ורצון, לעשות דברים, כאשר הם חוזרים מהצבא. אך בבת אחת, הרבה אנשים מתנפלים עליהם כי יש להם רצון ופוטנציאל ומבקשים מהם כל מיני דברים. הם רוצים את הפעילות ואז הם אומרים: "כן, כן, כן" ופתאום מרגישים שזה כבד להם ואינם יודעים איפה להתחיל, "אם לא" מחדש. ואז הרבה צעירים מתחילים לחשוב על שנת חופש וכשבמשק פה כבד מדי. מזה צריכים להזהר.

קרול : כשאנחנו יושבים בחוג הזה, אנחנו מביאים דעות ודווקא הוועדות ואחרים מוכנים לקבל אותן לרוב וכולנו באותו הגל. אך כשמביאים את הענין לצבור כמו שהיה לנו לפני שבוע בישיבת הורי הגיל הרך, התגובות שלהם היו מזעזעות. שם כל אחד חשב מנקודה אישית שלו ובזה נגמר העסק. ולאף אחד לא היה העוז, או בכל אופן היו אנשים שם שהביעו דעות חזקות ולא היו מוכנים ללכת לקראת הכלל, לקראת הזולת לזוז קצת מעל לדעה האישית שלהם. אני מסכימה עם מייקל שאנחנו פעילים, וחברה טובה וכו'. כשאני פוגשת בנות ממשקים אחרים הן שואלות אותי אם לינה משפחתית לא הרסה את חיי החברה של המשק ואני עונה "לא" כי באמת לא פגעה בתחום הזה. אבל אני חושבת שזה אחד מהדברים שכן פגע בענין של חנוך משותף. אני לא הייתי אומר שזאת כל הבעיה כי אסתר עכשיו העלתה כל מיני דברים והיא דווקא לא גדלה בלינה משפחתית, והיא גדלה בלינה משותפת ובכל זאת מרגישה שחסרו הרבה דברים בחנוך של הילדים בזמן ההוא.

ואני שומעת גם מכל מיני משקים שיש בהם לינה משותפת שבכל זאת האידאולוגיה לא עוברת הלאה, ויש ליקויים בדרך. אך לינה משפחתית דורשת פתרונות אחרים לחינוך משותף ולא מצאנו אותם. צריכים לשנות את המסגרת שלנו כדי להגיע לתוצאות הרצויות.

ברני : נדמה לי שיש שני דברים לחוד. העניין של לינה משותפת או משפחתית ומה שציון אומר "אידאולוגיה". אנחנו הוסיקים גדלנו והתחנכנו לבד, הגענו למודעו מתוך עצמנו. קראנו, ודנו, והמסגרת היתה.

שוש : גדלתם בכל זאת בתנועת נוער.

ברני : בסדר

שוש : אבל כן היתה מסגרת חינוכית וזה השפיעה הרבה מאד.

ברני : רגע, התנועה היתה מסגרת אבל בתוך המסגרת אנחנו רק מעטים שיצאו לחיים אלה מתוך התנועה. הגענו לרעיון של הגשמה מתוך עצמנו. זה לא בדיוק נכון, היו השפעות מבחוץ: השואה, המשבר הכלכלי המקום שגדלנו בו, המודעות לסוציאליזם. אך בכל זאת לא קיבלנו חינוך מגבוה. קיבלנו אולי כוון, אבל הרצון להתמודד באופן חיובי ולא לשקוע בתוך ההמון בא מעצמנו. קראנו ולמדנו.

ציון : הכל טוב ויפה, אז למה אתם לא נותנים לנו את זה?

ברני : אני חושב שאנחנו לא רצינו לכפות דעותינו על מישהו אחר. המסגרת היתה הקיבוץ ואני בכל אופן חשבתי אולי מתוך האוירה והעשיה.

ציון : היום אתה לא חושב שהיתה טעות בהנחה הזאת?

אבי : ברגע שאתה אומר שאתם קבלתם את האידאולוגיה בעצמכם ושאתם לא

מסרתם הלאה אז אתה אומר שהצעירים צריכים לחפש לבד את האידאולוגיה שלהם בשביל עצמם ברחוב. יכול להיות שהם לא מוצאים משהו ואז חושבים על עזיבה, על נסיעות לחו"ל וכו' ואז עוברות 5,4 שנים עד שחוזרים למשק. וכחוזרים עוד לא מוצאים והדברים לא השתנו אז הולכים ללמוד. אם יש מזל מתחתנים במשק ונשארים.

דוד : אז זה כל כך גרוע שלא חוזרים עד 5 - 6 שנים?

ברני : אומרים שאין אידאולוגיה אבל מוכרח להיות משהו.

אסתר : אולי בית?

פיקי : השאלה היא אם זה מספיק ברור שיש משהו בכל מצב. יש משהו אך זה רק שווה אם אתה יכול לטפח את זה להעביר את זה הלאה.

אסתר : שמעתי בסימינר אחד דבר כזה. הדור שיסד את המשקים היה צריך לרדת מהאידיאולוגיה. למעשה ז.א. הוא בא עם האידיאולוגיה והיה צריך לתרגם את המעשה לאידיאולוגיה. וזה הרבה יותר קשה ודורש הרבה יותר מהאווירה של קיבוץ, באם נולדנו בקבוץ. זאת לא אומרת שאנחנו מבינים מה זה קבוץ.

ברני : אולי זה הפשלה הכי גדולה שלנו.

שרה : אני רוצה להתיחס למה שציון אמר. היו כמה דברים שלא הועברו, והיו כמה דברים במעבר ללינה משפחתית שלא טפלו בהם. ועכשיו באמת זה הזמן. זה רק 30 שנה ויש דפוסים שונים שצריכים לבנות אותם. עכשיו יש באמת מודעות למצוא דרכים חדשות. הענין של החינוך: יש צעירים שלוקחים את הענין של הדרכה ברצינות ומתחילים להדריך את השכבות הצעירות וגם בלינה משפחתית יש שיחות ואנחנו לפחות דנים איך בנתונים שלנו אפשר לשפר. יש תקווה רבה שנצליח.

שוש : בשנה האחרונה דבר אחד טוב קרה. הפסקנו להחזיק את הראש באדמה והתחלנו לדבר על הבעיות שיש. זה החלק ההתחלתי כדי לתקן את המצב.

רובין : באתי לקיבוץ מתוך אידיאולוגיה וגם מכל מיני סיבות אחרות. אבל אני רואה שהצעירים שחוזרים למשק אינם מבינים מה זה קיבוץ ומה בעצם צורת החיים שלנו וזה מדאיג לראות בנים שגדלו 22 שנים במשק ואינם מבינים מה בעצם צורת החיים, ולמה בעצם אנחנו פה. אני חושבת שבשבילם זה יהיה מאד קשה.

אסתר : וגם להעביר לילדים שלהם.

פיקי : כל דור יתרחק יותר ויותר ויש פחות סיכוי שימשיכו באותו הקוו.

אסתר : אני מרגישה שהחברים השתנו - התברגנו - הפכנו בורגנים.

חרה לי מאד שכל כך הרבה חברים השתתפו באספות על הדברים החמריים.

כגון טלויזיות או נסיעות לחו"ל. נדמה שכל המשק היה שם. אתם

בעצמכם ירדתם מהרבה מהעקרונות שאתם באתם.

שרה : לא כל אחד שהגיע הגיע עם אידיאולוגיה - חלק באו מטעמי חברה וזה גם לגיטימי. הרבה אנשים לא ידעו מה להעביר לילדים. נדמה לי שמי שהיה לו העביר בשקט.

ברני : הזמן עשה את שלו. רוב האנשים לא היה להם זמן לחשוב על העברת אידיאולוגיה - מה שהיה חשוב שבהתחלה היה הקיום. ואלה שהיו שרופים אידיאולוגית דוקא אלה נשרו. מי שנשאר היו הביצועיסטים. ותוך המאבק לקיום לפרנסה ולגידול ילדים הגענו חזרה לנקודה שבה עזבנו את ההורים במין מעגל כזה. כל עוד שהיו אתגרים עזבת בית, עליה, בנית קבוץ. אנשים התפתחו למרות הנשירה של חברים רבים. אך פתאום מצאו את עצמם במצב של הוריהם בעניין עבודה, פרנסה, גדול משפחה. אז האתגרים הפסיקו.

מיכאל : אני רוצה לשאול משהו - שוש את מרגישה שיש לך פחות אידיאלים. עכשיו ממה שהיו כשבאת?

שוש : קודם כל אני רוצה להגיד משהו על הבנים. הם חיים בתנאים לגמרי אחרים מהחיים שלנו. לא קראו להם יהודים בבית ספר! לא ראו את התנאים של עניים ועשירים. ראו את התנאים שלנו פחות או יותר שוויוניים. אין לנו המאבק שאנחנו רצינו שהאידיאולוגיה באה מזה. על מה שמיקל שאל לפעמים אני ורימונד מדברים על זה. לפעמים אני רוצה משהו נוסף לחדר ורימונד אומר: לא באת לקיבוץ בשביל דברים כאלה - כל מיני דברים שאני מדברת עליהם בשביל הבית החדש - לא באת לקיבוץ לקבל בית יותר גדול או מפואר.

דוד : למה לא - לי הרגשה שאנו מנסים לא לזוז עם תנופת העולם. רוצים להישאר במקום סטטי ולחנך ילדים בצורה אחרת. החינוך שונה אולי כן אך להישאר סטטי לא נוכל, כי אז אף אחד לא ירצה להישאר בקיבוץ.

שוש : לא אומרת סטטי אך אנו צריכים לבחור באיזה כוון נזוז.

דוד : אני מרגיש שאנחנו לפעמים לא רוצים להתפתח ברמת החיים כי אנחנו מפחדים מזה.

אסתר : שוש מה שאת אומרת בדיוק הנקודה שגדלנו בתוך זה. בשבילנו הכל מובן מאליו - הארץ, יהודים, ציונות, הבית הכל ברור פה. ובעצם בגלל זה אנו מחפשים משהו חדש אך אין לנו הזכות הזאת כי אנו חיים צורת חיים משופרת.

אבי : מה קורה לכן קיבוץ? הוא גדל פה 18 שנה ואז נכנס לצבא ומגלה חיים אחרים. מגלה שיש כל מיני אפשרויות שונות ואז הוא מתחיל לשאול את עצמו למה לי לבחור חיים כאלה. ויתכן שהוא מחליט אני רוצה חיים כאלה, לקיבוץ תמיד אוכל לחזור ואף אחד לא יגיד לי לא.

רובין : בעצם השאלה היא איך הוא בוחר את החיים שלו. אם זה תנאים, עבודה, נוחיות בעבודה, הורים. מה בעצם כן - חבר שוקל לפני שהוא מחליט שרוצה להיות חבר קיבוץ? צעירים שחוזרים למשק שוקלים דבריו ממש אחרת ממני, וזה מדאיג אותי. חושבים הרבה על הנוחיות והבית הגדול שקבלו על הרכס, ואת הדברים האלה.

אסתר : יש כאן ערבוב של הרבה דברים. אני חושבת שאני כן יודעת למה אני פה. אך חוץ מהצד העיוני יש דברים אחרים בגלל שגדלתי פה אני אוהבת את המקום כמקום. את האנשים, את הנוף - לא חשוב.

שרה : הם לא דברים חמריים בעצם.

אסתר : יש כאלה שטוב להם כאן, ושום דבר אחר.

מיכאל : זה רע אם מישוהו כאן בגלל שזה טוב לו?

אסתר : לא, אבל יש שאלה איך הוא יעביר לילדיו למה הוא כאן.

ברני : שזה טוב לו.

קולות : אבל אם זה רק בגלל נוחיות?

מייקל : אך יש הבדל אם זה טוב לו או זה נוח - יש הבדל.

אסתר : קשור אחד לשני.

מייקל : לאו דווקא. כמה חברים נשארו בשנים שעברו כשהחלט לא היה נוח להם אך היה טוב להם.

רובין : כשיושבים בוועדות ורואים את הבעיות שיש אז זה נוח בכלל. לא נוח לראות את כל העניינים שמתחילים לצאת מהאירונות.

דוד : אינני חושב שהקיבוץ נוח בכלל. הקצב כאן הרבה יותר מהר ממה שהיה לי אפילו באמריקה.

קרול : כי אתה בא מאיזה כפר קטן ב"מיד אמריקה" (אמריקה התיכונה)

דוד : אבל לפי דעתי זה טוב. זה מפתח את הבן אדם עם הלחצים הלא נורמליים האלה.

משלט מנסורה-אל-חיט / היומן הקרבי

נבחרתי להיות מא"ז המשלט, וכפי שלמדתי בהיותי חייל בצבאות הברית במלחמת העולם השנייה, ניהלתי יומן קרבי של המשלט - בהתחלה על דפי נייר בודדים ולאחר מכן בחוברות מסודרות וממוספרות כדת וכדין, עם ציון "סודי".

יומן זה טרם פורסם במלואו עד כה, גם אם שימש מקור השראה למאמרים שנכתבו במשך השנים, והרי מביא אני אותו בזה.

* יום ג' - הגעתי למחניים, שהיה הבסיס שממנו נצא לתפוס את המשלט.
29/6 קבעתי פגישות תיאום במפקדת הצבא במשטרת ראש-פינה ובוועד הגוש, היושב במכנה הקטן שממול מסעדת גיטל.

* יום ה' - קבענו העמדות בשטח, 11 במספר, על-ידי תקיעת יתדות במקומות שלהם - בשטח עוד נראים חיילים סוריים (?) הנוסוגים בזמן שאנו מתקדמים לעבר הכפר הנטוש.
1/7

* יום ו' - יוצאים בחצי הלילה עם שיירת מכוניות הנוסעות לעיתם, מסביב שדה התעופה, עד לדרך המובילה לכפר. את מקום הפניה הרחנו כבר מרחוק, כי היה מונח שם פגר של סוס, שהיה בשל מאד 5.00: מגיעים ופורקים את חומרי הביצורים ומתחילים בעבודה. מצאנו בכפר מחלקת חיילים מגדוד 22, שישארו אתנו עד שנתארגן ושישמרו במקום. לא מצאנו את היתדות שסמנו את העמדות, כנראה נלקחו על-ידי הסורים שהיו כאן במשך הלילה - עם שיירת המכוניות הראשונה הגיעו 4 בחורות. 9.00: מגיע האמבולנס. במשך הבוקר יסתננו כל הבחורות שהארנו במחניים או ראש-פינה - מחמת הסכנה.

1000 טנקר המיים בא ואוכלים סנדוויצ'ים.

1200 ארוחת הצהריים בחוץ - חם מאד ויש זכוכים לאלפיהם.

1400 מגיעים קציני או"מ ומצווים להפסיק את העבודות, כי הן מהוות

הפרת ההפוגה. אני מודיע שנצטרך לחכות להוראות מהמפקדים שלנו, וממשיכים בעבודה: חיים סנדלר ממטולה, שצריך להיות מא"ז זמני, מגיע לעת ערב,

* שבת - מגיע חבר מכפר-סאלד, אברהם, להדרכה בנשק שעוד אין לנו. 3/7
הזה מגיע רק כלילה - ישר מהנמל ועובדים כל הלילה לנקות ומחלקים לחברים.

* יום א' - חלוקת הנשק נגמרת. קובעים מקומות לכל אחד, במידת הצורך. 4/7
בינתיים, הצבא ממשיך לשמור עלינו בזמן שאנו עובדים בהתבצרות. נגמרו העמדות אבל מאד קשה להכניסם לאדמה, מחמת הסלעים. אסיפה כללית ראשונה ודוד, מפקד המחלקה הצבאית, מתנגד לעריכתה בטענת איסור התקהלות, סכנת הפצצה וכו' - אנו מחליטים בכל זאת לקיים אסיפה, והיא נערכת ב"מטבח" - החורבה על-יד המקלט, ובחורים ועדה מרכזת.

* יום ג' - אין מים כי הטנקר התקלקל, מקבלים מים בטנקר של ג'יב יוסוף 6/7
(החושלים)

* יום ד' - לפני גמר ההפוגה (מחרתיים כלילה) רוצים עוד להכניס את כל העמדות לתוך האדמה וגם הגדר עוד לא גמור. מתארגנים בקדחתנות - מורגשת תנועה חשודה בגבעה 230.

* יום ו' - הלילה תיגמר ההפוגה. האנשים כל הזמן בעמדות אבל המטבח 9/7
פועל כרגיל ובאים קבוצות קבוצות לאכול. הצבא יוצא בערב עם כמה חברים כסבלים כדי לפוצץ את גשר בנות יעקב - לא מצליחים וחוזרים. חיים סול חוזר בלי התרמיל שנשא, כנראה איבד אותו.

* שבת - כתגובה על נסיון פיצוץ הגשר, מפגיזים את מנסורה באש תותחים. 10/7
לא מצליחים לפגוע במחנה. 2 פגזים פוגעים לפני עמדה 6, פגז אחד נופל ליד בית המוכתאר והיתר עוברים את הרכס מאחרינו. לקראת ערב רואים טנק על הרכס - משה ה. ראה אותן ראשון - אזעקה כללית ווופרים עמדות מחדש, מכינים בקבוקי מולוטוב ומציבים את הפיאט. ארגעה בשעה 23.00 אבל ישנים בעמדות.

* יום א' - המחלקה של דוד עוזבת ובמקומה באה מחלקה עם 2 כיתות בזה.
11/7 אנו נשארים כמעט כל היום בעמדות, כלילה יש קרבות עזים
בסביבת דרדרה וירדה - מבצע "ברוש" הולכת ונגמרת בכשלוך - כאן אין
מים, כי הטנקר מתקלקל כל היום, מנהיגים משטר מים.

* יום ב' - אברהם מכפר-סאלד חוזר למשק שלו, האוטו שלנו נוסע לצפת
12/7 ומביא חומרי ריהוט.

* יום ג' - הקרבות נמשכים וירדה בידי האויב ואנו עורכים התקפת נגד,
13/7 מולינו נתפסת גבעה 223 על-ידי הסורים וגם מתבססים על
גבעה 230.

* יום ד' - הסורים מפגיזים את מחניים וראש-פינה ללא הפסק עם תותחים
14/7 וגם מאוירונים, מחליטים לחפור תעלות אנטי-אוויריות
ומציבים את נשקי ה- א.א. - מתקיימת תצפית אווירית על-ידי רודה.

* יום ה' - כלילה יורים עלינו מ- 223, האויב נוסג משם וגם מ- 230,
15/7 כבשנו את ירדה כחזרה אבל אילת-השחר מופגזת קשות. מהמשלט
מעבר לירדן מולינו (משלט העץ הכודד) יורים עלינו במכונת יריה,
עונים עם ה"בזות"

* יום ו' - במשך כל הלילה הטרידו הבזות לעבר בית המכס - תגובת
16/7 האויב היתה הפצצה אווירית בשעות הבוקר, נזרקו 4 פצצות
3 מהן נופלות ליד ריכוז הרהיטים שהבאנו מצפת וטנקר המים נחרב כליל.
הפצצה הרביעית נמצאת בשעות הצהריים ליד האוהל של לו ואינגה, כנראה
התרסקה על גדר אבנים שם אבל לא התפוצצה. נוסף לטנקר שנחרב הושמדו
הרהיטים והועפו רוב האהלים אבל לא היו נפגעים - תעלות המגן האנטי
אווירית הוכיחו את עצמן. נוקי, דיקי, ושילה היו בתעלה כזאת בערך כעשרה
מטר ממקום נפילת הפצצות ויצאו ללא שריטה, מהמטוסים התוקפים הופל אחד
מעל אילת-השחר. המבצרים שלנו מפציצים את משמר הירדן, עלמין ואת
בית המכס - איזה הרגשה נפלאה לראות אותם בעבודה.

בימים ההם

בזמן הזה

---סכ"ח נ"ס---

ראש פנה

מנסורת אל חס

כ"ח טיון התש"ט

חג יום יחתישבות

אור ליום כ"ח טיון התש"ח ירדו ראשוני חברינו למנטורה
 חכפר, לתפוע את יחדות אחלינו. פה התבצרנו, נאחזנו וחזקנו מעמד
 מול אויב מסתער, מול פגעי חורף קשים. פה התחלנו בגישושים ראשוניים
 להטרת ה-ממז והקמת משק.
 ביום הזה כעבור שנה תמימה, פנינו לחקמת נקודת חקבע לאחוד תפוצות
 קבוצינו ולהתחלת עבודת הכשרת הקרקע.
 חננו תקוה שבשנה הבאה יתנוסס כאן ישוב לתפארת, שופע חיים
 ועריו פרחים לכל עולח, לפאר ולעדוד העם.

וזכנית חחג

<u>ערב שבת:</u>	
ב-2100	ענג שבת לכבוד חר-זרים חבאים מחדרח.
<u>יום השבת:</u>	
ב-1000	סיוור במשק.
ב-1500	סקס חגיגי.
ב-2000	מ ט ב ח .

מספר

החלק השני - 10

החלק השני - 10

החלק השני - 10

החלק השני - 10

החלק השני - 10

המשק

זכרונותי ממבנה המשק לפני 30 שנה

בעצם, בשלושה עד ארבעת החודשים הראשונים התעסקנו בחפירת תעלות קשר שהקיפו את המחנה. היה זה מבצע קשה, כי לא היה מקום לנוח וחלק מהלילה ישננו בעמדות.

אבל, גם בהתחלה, התחלנו במעמד קטן לבנות את ההתחלות של משק חקלאי. ראשית הערכים השאירו כל חלקות התבואה וגידולי הקיץ. את החיטה ושעורה לא הצלחנו לקצור כי החלקות היו קטנות ומאוד מאובנות. היו שטחי סורגים די גדולים מהזנים הערביים ואותם קצרנו בשיטות פרימיטיביות מאד. בסכינים הורדנו את הראשים ומילאנו שקים. את השקים הובלנו על גבי פרדות למקום מרכזי על-יד כביש או דרך.

בסוף הקציר שכרנו קמביין ובעצם זאת הייתה העבודה החקלאית הראשונה שעשינו במנסורה, וכל זה היה עוד בזמן מלחמת הקוממיות. באותו זמן, התחלנו ברפת קטנה שהתחילה עם 2 פרות ואחרי זמן מה הגיעה ל- 6 פרות. בהתחלה השתמשנו במזון שנמצא בסביבה כמו חיטה, שעורה, וסורגום עד שזה נגמר ואז המשכנו במזון יותר רגיל לפרות.

2 סוסים היו לנו מההתחלה. קיבלנו אותם מהצבא, הם היו פצועים אבל עם מזון בשפע וטיפול מסור הם החלימו מהר וכמה שאני זוכר השתמשנו בהם הרבה.

הלול העברנו מחדרה והיו לנו, בדמה לי, בערך 200 מטילות. בחורף הראשון כבר היה לנו טרקטור 9. די. על גלגלים ויותר מאוחר השגנו 9. ד. תי. על שרשראות והתחלנו להשיג שטחים לעבוד כמו גאונה.

במקביל עם הפעולות האלה, עבדנו בסיקול עבור הקרן הקיימת. עבדנו באופן פרימיטיבי מאד, בהתחלה העמסנו את האבנים על עגלות עם פרדות וגם מזחלות פח, ורק מאוחר יותר עברנו לסיקול טרקטור עם עגלה מתהפכת. אלה, בקצור, הרשמים הראשונים של משק כפר-הנשיא בהתחלתו.

א י ז ק

המשק במבט של 30 שנה

כשעלינו על הקרקע, לא היה לנו שום ספק איך יראה המשק בעתיד. כמובן - המשק יהיה מתוכנן בתור משק מעורב עם כל הענפים, ובמידה וחס וחלילה אחד הענפים ייכשל, אז יתר ענפים יישאו בעול.

עם מה לא התחלנו? רפת, צאן, לול, בריכות, דבורים היו ענפי החיי. ענפי השדה היו מרשימים במספרם: מספא, גן ירק, פלחה, מטע שזיפים, זיתים, חבושים, אפרסקים, אגסים, תאנים, ותפוחים, כרם, פרדס, גדולי תעשיה כמו: תפוחי אדמה, מילונים, דורה, תירס ואספסת.

עבודת חוץ בקבוצים אחרים, ויותר מאוחר, סקול והכשרת קרקע על-ידי ה- D 4 וה- D 8 שלנו השלימו את התמונה.

במרוצת השנים חל דלול משמעותי ברשימת הענפים. תנאי המקום, מצב הכלכלי, חוסר כוח אדם, והיכולת הטכנית שלנו, כל אחד משלו תרם לכך שהרשימה הצטמצמה במהירות.

הרפת וגן הירק היו בין הקורבנות הראשונים. לאט-לאט נעלמה הכשרת הקרקע, כי מבחינה כלכלית התחילו לצמוח ענפים יותר רווחיים, והקרן הקיימת נטלה על עצמה את המלכה הזו. בזמן שאנו נטענו את הכרם כל יתר הישובים הצעירים גם הם נטעו כרמים, וכשהגיעו כל הכרמים ליבול מלא לא היה מה לעשות עם כל הענבים (ומי שלא ראה אשכול מזן מלכה בכרם שלנו לא ראה ענבים מעולם).

העודפים היו מעל ומעבר ורק מבתי החרושת לספיריט היו מוכנים לקלוט את כל היבולים שנמכרו במחירים של הספק. ובכך הגיע הקץ של הכרם.

סיפור דומה אפשר לספר על חלק מהמטע. בשזיפים, היבולים היו בשפע עם מחירי הפסד, חלק מהזיתים נשאר עוד היום וככה גם החרובים שהיו אמורים להחליף את התערובת ברפת. האפרסקים הספיקו למות לבד מחוסר נקוז, גם באגסים סבלנו מעודפים גדולים והיום לא נשאר שריד מהנטיעות האלה.

ענף התפוחים בשנות ה-60. היינו מדברים עליו, בתור נותן הלחם של המשק והיום רק נותר חלק קטן מאוד מכל הגנים. נשארו עוד 200 ד' ומי יודע כמה זמן יש הצדקה כלכלית להמשיך עם הגדול הזה?

ספור הצאן ידוע. העדר שנרכש בימי מנסורה נמכר לפני כשנה ובזה אנו כמו 95% מיתר המשקים. סתמנו את הגולל על הענף הזה.

הלול עבר גלגולים רבים. התחלתו היתה בתור לול למטילות, אחר-כך המשכנו בלול מעורב, ואז החלטנו על לול לפיטום. אין ערעור על מעמדו של ענף הלול היום בתור אחד מענפי יסוד של המשק. הוא גדל והתרחב. על אף כל הבעיות שהיו להתמודד עליהם מבפנים ובחוץ, והיום הוא בין הלולים הגדולים באזור, ושואב לגדול עוד יותר, ואני מקוה שהוא יגדל ויגיע ל-1000 טון.

בריכות הדגים באזור תמיד היה ענף רווחי, אבל בשנים האחרונות ירדה הצריכה לדגים מסוג זה, ואין אפשרות לשווק את הקרפיון. משקים השקיעו הון עצום בכדי לפתח את הענף הזה, אבל עתידו מאוד מעורפל, ואין אני רואה את עתידו מובטח. הייתי מעיז להגיד שהענף אצלינו יצטמצם בעתיד.

גם בפרדס סבלנו מבעיות כלכליות קשות. בכל אופן מצאנו היום שבמידה שנגדיל את חלקינו בשווק האשכוליות המוקדמות נבטיח את קיומו מבחינה כלכלית. חלק מהפרדס נעקור וה-130 דונם הנותרים יהווה עדיין בסיס טוב לקיום הענף. באזור, העקירות של פרדסים עולות בהרבה על הנטעיות, אבל השנה כבר הספקנו לקטוף את כל כמות המוקדמות שעמדה לרשותינו.

מכל גדולי השדה נשאר רק הכותנה. הוא שולט גם בכל האזור בתור הענף המרכזי ויתרונותיו הם רבים.

מעט עבודת ידיים, רוחיות גבוהה, ואין צורך להעביר אותו משטח לשטח. אבל האם לא יום אחד יבגוד בנו?

האבוקדו הוא בין אחרוני הענפים להכנס למערכת המשקית. נהיה בין המשקים בגליל, עם השטח הגדול ביותר. יש לו שנים של יכולים טובים ואחר שנה של כמעט אפס יכול אנו עומדים היום עם 440 נטועים ובעתיד נגיע ל- 600 ד'.

מעבודת חוץ עברנו לסקול והכשרת קרקע. אבל אט-אט בית היציקה התחיל להתפתח, והיום במפעל עובדים 70 חברים ו- 100 עובדי חוץ.

ומה בעתיד?

היום כבר 70% מהכנסות של המשק הן מתקבלות ע"י המפעל ואין לי שום ספק שבתוך העשור הבא נגיע ל- 85% מהכנסות שלנו מתעשיה. למעשה בלי המפעל אין למשק זכות לקלוט אפילו חבר אחד נוסף אבל שוב בצריכת כוח אדם הוא יהווה הקולט הגדול ויגיע ל- 130 חברים בסוף 10 שנים הבאות. החקלאות תהיה התחום של הדור הצעיר ובעתיד לא נראה לי שבחקלאות במשק שלנו יעבדו חברים מעל לגיל 35.

לפי דעתי יהיו הענפים כדלקמן:

-	כותנה "חולה"	-	1760	ד'
-	כותנה בית	-	600	ד'
-	לול	-	1000	טון בשר
-	מרינו	-	1250	ראש
-	אבוקדו	-	600	דונם (דרוז + בית)
-	בריכות	-	300	דונם
-	פרדס	-	130	ד'
-	פלחה	-	400 - 500	ד'

יש למשק שלנו כל הנתונים להיות בין המשקים הרווחיים באזור בגלל חלקה הגדול של התעשיה. נראה לי גם שבגלל הרכוז הגדול של חברים שיעבדו במפעל נהיה בין מחוללי המהפכה בעיניני עבודה, ויהיה לנו באופן יחסי קל יותר להנהיג שבוע עבודה של 5 ימים.

ב ה צ ל ח ה !

ז מ י

דברי הכפר

הרהורים של עורך של עבר

"ממשלט לשוב" היתה הסיסמה שהתנוססה מעל במת הנואמים והמברכים שבאו לחוג את יום השנה הראשון של ההתישבות במנסורה.

מן הארעי אל הקבוע, נדמה לי שכך גם אפשר להגדיר את חלומותיהם ומאוייהם של אותם החברים "המשוגעים לדבר" שבשני העשורים הראשונים של קיום הקיבוץ ניסו מדי פעם - בין הפסקות ארוכות ובמידה משתנית של הצלחה - להוציא את ביטאון המשק, "דברי הכפר".

בחג העשור של הקיבוץ תיאר אחד העורכים את תהליך היסורים של הוצאת העלון בימים ההם: הרמז הדק לחברים שונים לכתוב "משהו", התזכורת לאותם בעלי הנימוס שלא סירבו בו במקום, הנדנוד ההולך וגובר לקראת תאריך הוצאת העלון. את המזכיר ואת מרכזי הענפים היה עוד אפשר לדובב ביתר קלות, כי צריך היה רק "לתפוס אותם" ברגע המתאים ולראיין אותם. הכתיבה כשלעצמה נשארה מלאכת העורך.

לאחר הכנת חומר זה, בצירוף אולי עוד מאמר או שניים על נושא שברומו של עולם ומדורים קבועים כאן "מפי הטף" (מי לא רצה ש"חכמת" צאצאינו תיוודע בריבים?) התחיל השלב המסובך לא פחות של העבודה הטכנית של הוצאת העלון שהיתה כרוכה בקשיים רבים. כאשר הכתבנית האחת והיחידה שהיתה אז במשק עבדה "בעבודה חשובה יותר" ולא יכלה בשום אופן להתפנות, מוטל היה לא פעם על העורך עצמו "לתקתק" בשתי אצבעות את על הטקסט על השעונית.

לאחר שמאמינו להשיג מכונת שכפול עלו בתוהו (אחת אמנם התקבלה בזמן מן הזמנים כמתנת משפחת גסטטנר באנגליה והיא היתה מונחת שנתיים בבית המכס לפני ששוחררה רק כדי להוכיח את עצמה כמוצג מוזיאוני בלתי-שמיש), נעשתה מלאכת השפכול באילת-השחר. היה מזל שהיו למשק אדמות בצפון, כי כך לפחות התחבורה להובלת השעונית פחות או יותר מובטחת.

רק אחרי מלחמת ששת הימים התחיל העלון להופיע באופן סדיר ולהפוך לחלק אינטגרלי של חיי המשק. אך גם המדפדף היום בעלונים הראשונים עשוי למצוא בהם עניין: הם היוו ראי נאמן לקיבוץ שאף הוא עבר שלבים שונים של מחלות ילדות והתבגרות עד הגיעו הלום.

נ ח מ י ה

הרהורים של עורך של ימים אלה

הימים חולפים - שנים עוברות והבעיות לעולם נשארות. אמנם את מכונת השכפול הספקנו להוציא מהמכס, והעלון מופיע בצורה סדירה וקבועה, שבוע אחר שבוע - אך מה לעשות, ולחטט ולנדנד, לחפש חומר זוהי מנת חלקו של כל עורך! ובזה אין חדוש!

בהזדמנות חגיגית זו, אנסה, ולו בקצור, לסכם את (כמעט) שתי שנות כהונתי כעורכת, כהונה שאני מסיימת זה עתה.

מה צריך להיות דמותו של עלון המשק, מה צביונו, סגנונו ועוד? האם הוא בטאון המבטא את הלכי הרוח שנושבים בחברה או האם תפקידו העקרי הוא למסור אינפורמציה ולדווח? מי יתן את הפרשנות על הנעשה? המזכיר? בעלי התפקידים? העורכים? האם מותר לצנזר? את התכן? את הסגנון?

בכל השאלות האלה התלבטתי וברור שאין תשובה חדה וחלקה. אך ההכרה, שזהו הבטאון של הקבוץ חייבת להיות לנגד עיני כל עורך - הבטאון ב"ה" הידיעה כי אחר אין. היו במשך הזמן נסיונות מנסיונות שונים להוצאות אחרות, מזה לשכבות מסוימות בתוך החברה ומזה למטרות מיוחדות - אך עובדה היא שבערוב הימים כלם שבקו חיים.

ואם כן, חייב עלון המשק לשקף השקפותיה ודעותיה של קשת גדולה ורחבה של האוכלוסיה. העורך צריך להיות ער להלכי הרוח החברה, לעורר וכוח לעת הצורך ואף לדעת מתי לסיימו, כשאין בו כבר שום חדוש.

מענין היה לערך מעין סקר על תוכן העלון ועל כותביו. באיזה נושאים נוגעים הכותבים ומי הם החברים שמתבטאים בכתב? הרגשתי היא, שאחוז קטן מאד של חברים באמת נמצאים בין המושכים בעט - וחבל! ונשאלת השאלה: למה? האם כי קשה להם הכתיבה בכלל, או שזרה להם עדיין שפת העברית, או שאין להם מה להגיד? אחד הכשלונות שלי שלא הצלחתי למשוך יותר חברים לכתיבה ולהבעת דעה.

ומה בענין הצנזורה שנגדה (ונגדי) יצאו בשצף קצף? ובכן, אני בדעה שהיות והעלון הוא בטאונו של הקבוצ, שכן היתר גם יוצא מחוץ לכתליו, ולמען הטעם הטוב, הטעם הטוב שלנו בעקר - חייבים אנו לשמר על שפה ברמה נאותה ללא נבול פה בתכנו ובסגנונו ובלי לפגע פגיעה אישית בזולת! זה הכל. לא יותר - אך גם לא פחות.

כל זאת כמובן תמונה אידיאלית של עלון - מאוזן ומחושב. ומה במציאות? האמת היא שכל עורך נשבר בעקר מהדברים הקטנים, מהבעיות הטכניות שצריך להתגבר עליהן שבוע אחרי שבוע. בעיות הקשורות לעתוי ולהדפסה, לעטור ולשכפול. בין כל היתר, תמיד קורה שמצליחים לשכח משהו או מישהו או להפך, מזכירים דבר - ולא טוב עושים.

והנה מגיע יום שישי - העלון מודפס, ומחובר ובכל תא ותא מונח עותק של "דברי הכפר"... אפשר לנשום, לרווחה!! אך לא לזמן רב - כי הופ - וכבר צריך לדאוג להוצאה הבאה.

ובכל זאת, תפקיד זה העניק לי לא מעט הרגשות סיפוק ואני מודה למבקרי על בקורתם ולמעורדי על עידודם - ולחברה כלה על האמון שנתנו בי.

ולעורכים הבאים אחרי - ב ה צ ל ח ה!

י ע ל נ.

החברה

אז ועכשיו – בתחום החברתי

אחת התכונות החשובות של בן-אדם היא היכולת להזכר בדברים החיוביים, הטובים והנעימים, ולשכוח את הדברים השליליים הרעים והלא-נעימים. נמזה נוצרו המושגים "היו זמנים" – "הימים הטובים" – "כשהיינו במנסורה", כמובן במישור האישי. כמה פעמים אני נזכר בימים הטובים כשהייתי צעיר – ממש צעיר – ילד, נער – תקופת הזוהר של חיי, בלי בעיות בלי לחצים, בלי פחדים, פשוט היה טוב... וזה כמובן שטויות!!.

גם כשהייתי צעיר וגם כשהייתי פחות צעיר במנסורה, היו הרבה בעיות, הרבה לחצים, הרבה פחדים. אך טוב לי, וטוב לנו שאנו זוכרים בעיקר את "הימים הטובים". במילים אחרות, אולי התקופה של "אז" לא היתה יותר טובה מהתקופה של עכשיו.

אמנם אין ספק שהיא היתה אחרת! בעצם אני מציע שלפחות פעם בשלושים שנה, מותר שנשים קץ ל"אשליה" של "מנסורה הנפלאה", על ידי כך שנספר גם לגרעין "ה", גם לגרעין שרה דבולט גם לדור השני ומעל לכל נספר גם לעצמנו הוותיקים, מה באמת היה בתקופה של "אז".

לא קל לפרוץ את מחסום הזכרון – והתאמצתי הרבה כדי לעשות כך. ובכן, נכון הדבר שהיינו חברה חזקה מאוד – אידיאלים משותפים, מטרות משותפות ברורות, והרגשה חזקה של "יחד". אך לא נשכח שהיינו חברה חזקה גם מתוך הסיבה שנשארנו דבקים לאידיאלים ולמטרות ללא פשרות, ולכן הרבה מאוד אנשים עברו ועזבו את מנסורה כי לא היו מוכנים לקבל את הנורמות שיצרנו לעצמנו.

לפי דעתי, צדקנו בדרך זו – כי בתקופה הזאת לא היתה כל אפשרות לבנות קיבוץ, במיוחד בתנאים הקשים שלנו, בלי ללכת בדרך זו. אך לפחות נכיר באמת המרה שכדי לעשות כך, נאלצנו להפרד מהרבה ידידים טובים. נוסף לכך, לשם השגת האידיאלים והמטרות גרמנו אחד לשני הרבה כאב, ברוב הגדול של המקרים, הפרט היה חייב לוותר לכלל, ולפעמים זה כאב מאוד.

כן היינו "יחד" אבל לא תמיד. אני זוכר את החוויה של הערב בחדר האוכל. אחרי ארוחת ערב כמעט כל החברים הסתובבו - אצורה נהדרת - לפחות מעל פני השטח. אך אני זוכר גם את המתח ואת הלחצים מסביב לאותו סידור העבודה שעמד במרכז המאורע החברתי החם - כן אני זוכר אפילו אלימות פיסית...

ומה עם הדמוקרטיה? נכון שחיינו חיים דמוקרטיים חזקים ואינטימיים. מי לא זוכר את האסיפות שלנו - השתתפות רבתית, אצורה מרגשת, מעורבות של כל הציבור. ואמנם היום אנו צוחקים על ההחלטות של "אז" - הן היו בעצם החלטות מתאימות לתקופה זו - החלטות שנבעו מההתמודדות בכנות על שאלות קיום, גם קיום פיסית וכלכלי וגם קיום חברתי.

אולי מוטב שלא נצחק על ההחלטות האלו - כי חוששני שבעוד 30 שנה נצחק עוד יותר על ההחלטות של עכשיו. אך כשאני מתאמץ שוב וזוכר איך הדמוקרטיה פעלה, אני רואה גם דברים שליליים. מספר החברים שמילאו את התפקידים המרכזיים היה קטן מאוד - ואני מרשה לעצמי לדבר על זה היות והייתי ביניהם. אנחנו ראינו את עצמנו כמנהיגים במובן החיובי של המילה, אך למען השגת האידיאלים והמטרות דאגנו, לא פעם, "להעביר" החלטות באסיפות בכל מחיר כי היינו בטוחים בדרכנו, ולכן לא היינו מסוגלים תמיד להקשיב לדעה אחרת ולשקול שאולי יש דרך אחרת להשיג את אותן המטרות, ועל ידי כך נדמה לי שגרמנו ללא מעט כעס והתמרמרות.

כללית אינני מצטער על מה שעשינו - כי שוב לפי הנסיבות של "אז" בוודאי היה צורך במנהיגות חזקה ומגובשת כדי להתמודד עם התקופה הראשונה של בנית הקיבוץ, אך לפחות נכיר בעובדה שהיה גם לזה צדדים שליליים - לא הכל היה טוב.

ואולי עד כאן קלקלתי קצת את התדמית של "המנסורה הנפלאה" - אך זה לא יוריד לעולם מהערך ההיסטורי של תקופה זו. להיפך, אולי נזכור אותה ביתר הערכה כשנזכור שהיינו רק בני אדם עם הטוב ועם הרע.

היום זה אחרת - והשאלה היא, אם זה פחות טוב? לפי הערכתי הכח של הקיבוץ בכלל ושל קיבוץ כפר הנשיא בפרט הוא יכולתו להתאים את עצמו למציאות. לכן אם היינו ממשיכים להאמין ש"אז" היה רק טוב, יש סכנה שהיינו רואים כל שינוי מאז כשלילי, כל שינוי כהחלשת הרעיון הקיבוצי - ולפעמים אני

מרגיש שיש בינינו חברים שרק רואים את המצב כך. אך אם נזכור את "הימים הטובים" בצורה יותר מאוזנת, אז נוכל לשקול את השינויים ולהבחין בין אלו שבאמת שליליים ובין אלו (ויש הרבה) שמהווים תהליך של שינוי חיובי וחלק מההתמודדות עם המציאות.

השינוי העקרי במציאות שלנו הוא בגודל החברה ובהעברה מחברה הומוגנית לחברה הטרוגנית. היום אין לנו חברה אינטימית - לא רק שאין אידיאלים משותפים ואין מטרות משותפות ברורות, אנחנו אפילו לא מצליחים לברר אותן בינינו. וחבל, - כי דווקא עכשיו, כשיש לנו בתוך החברה, שכבות ודורות עם השקפות שונות וגישות שונות, הברור נחוץ מאוד, לא כדי להגיע להסכמה אלא כדי להגיע לפחות להבנה. אולי הנקודה הזו בולטת בין הדורות, השוני בהשקפות בין דור המייסדים לבין הדור השני.

פער הדורות, דבר טבעי הוא. בכל העולם זה צפוי שהדורות השונים לא יהיו "על אותו הגל", בעולם הגדול זה גורם לבעיות - אך בקיבוץ השאלה הרבה יותר גורלית. פער הדורות בקיבוץ יכול להוביל ל"מלחמת דורות". מלחמה שיכולה להיות אכזרית וממושכת, או מלחמה שיכולה להיות שקטה ומהירה. המלחמה השקטה ומהירה לא תמיד פחות מסוכנת. היא מתבצעת על ידי העברה יותר מדי מהירה של ניהול העניינים מדור אחד לדור שני - והפיכת דור המייסדים לזקנים בטרם עת! כמובן השאיפה שלנו חייבת להיות לשילוב הדורות - וזה ניתן רק אם שני הצדדים יתאמצו כדי להבין אחד את השני ולחשוב אחד בשני.

כאן בכפר הנשיא אינני חש במלחמה, ובסך הכל אני סבור שהתחלנו ברגל ימין לגבי היחסים בין הדורות. אך אנו עוד רחוקים מהשילוב הרצוי. לא נבין אחד את השני אם דור המייסדים ימשיכו לשים דגש על "הימים הטובים" וישפטו את הצעירים לפי הנורמות של ימי מנסורה.

אנחנו הוותיקים צריכים להיות עוד יותר פתוחים למחשבות, השקפות ורעיונות של הצעירים - וזה לא קל, כי זה אומר להשלים עם העובדה שיש גם דרכים אחרות לעשייה ולא רק הדרכים המקובלות שפעלו 30 שנה. כמובן, ההתחשבות חייבת להיות דו-סיטרית. הדור השני לא תמיד רגיש לצרכים של החברים הוותיקים ולפעמים עושים בדיוק מה שהוותיקים עושים - הפוך, זאת אומרת חושבים שכל שינוי, כל רעיון חדש, חייב להיות

יותר טוב. המצב האידיאלי הוא שילוב בין המחשבות החדשות לבין הנסיון
 יבחיים. ובכן, לשני הצדדים זה קשה. הוותיק צריך להסתכן בניסוי
 גישות חדשות, רעיונות חדשים: הצעיר צריך להבין אנשים משכבת גיל שעוד
 לא התנסו בה, וללמוד מנסיון חיים שלא עבר עליהם. ואמנם אני מדבר על
 הדורות, אך זה נכון גם לגבי השכבות החברתיות השונות. השכבות
 החברתיות לא מחולקות רק לפי הגיל - אלא בהרבה מקרים לפי השקפות וגישות
 שונות - וכל מה שאמרתי לגבי פער הדורות מתאים גם "לפער השכבות".

אני מאמין שלפני 30 שנה היה מתאים לתקופה לנקוט בעמדות קשוחות, לחשוש
 מפשרות, ליצור נורמות חדות לגבי מה הוא הקיבוצניק הטוב. היום מתאים
 לתקופה להיות יותר ליברלים, יותר פשרנים, ולקבל שחבר חדש - באם זה
 בן או נקלט - ויכול להיות יוצא דופן, יכול להיות שונה - אך בכל זאת
 קיבוצניק טוב.

בסיכום - מילה יותר אישית, אני רוצה לספר על שני "רגעים" - שאולי
 מסמלים בשבילי את ההבדל בין אז ועכשיו.
 הגעתי למנסורה בערב פסח 1949, ואני זוכר שהלכתי לליל הסדר דרך ים של
 בוך, חלצתי את המגפיים, הורדתי את מעילי ונכנסתי לחדר האוכל הקטן
 והמקושט. התקבלתי על ידי החברים באוירה כה אנטימית וחמה - חלק מהם
 לא ראיתי כבר שנים - היתה הרגשה שממש נכנסתי לחממה והגעתי הביתה!

והרגע השני - לפני זמן קצר, ישבתי בחדר האוכל היום, גדול, מקושט,
 לערב חג השבועות, הרבה מאוד אנשים, חלק גדול אינני מכיר בכלל - אוירה
 חגיגית, אך בהחלט לא אינטימית. ואז שמעתי את ההודעה שמארגני השיחה
 "תיקון חצות" וותרו על שמוש במועדון כדי שאנחנו אוהדי הכדורגל - יכולים
 לצפות בטלוויזיה הצבעונית - ועשו כן למען התחשבות בזולת.

ואני אומר כל הכבוד, אם נדע להמשיך להבין אחד את השני ולהתחשב אחד
 בשני, אין גבול להישגים ולאוושר שנוכל להשיג בשלושים השנים הבאות.

ג ר ש י

ספורט

הספורט תמיד היה קיים — גם בימי מנסורה בנים שמרו על משולש — בנות על הפיגורה

למי היה זמן בימים ההם לספורט? העבודה היתה כל החיים, ואז, התרבות, האידיאולוגיה, החנוך — אבל הספורט? כשאני הגעתי היו מספרים על משחק כדורגל בחדרה נגד התימנים, ועל מתנדבת מבורמה שהיתה משחקת כדורגל... יחפה. אבל את סימני הספורט הראשונים, שאני ראיתי היו בשטח שהיום הוא מגרש הכדורסל, בצורה של משחק... נכון, לא אחר מ... קריקט! עוד זכורים לי בני סלקי ודייב לואיס ועוד כמה שכבר לא אתנו.

אריק היה מחזיק בתזק עם הציוד. ומידי שבת, אולי רק פעם בחודש, אני כבר לא זוכר, היו מתקבצים כל האנגלים והקולוניאלים, ו"עוסקים בספורט".

הזכרון השני שבא למוחי בשטח הספורט הוא: הפינג-פונג. מידי שבוע בחדר האוכל היינו מקימים שולחנות ומשחקים, עשרות חברים (וחברות) נרשמו וחיכו לתורם. השמות הגדולים בימים ההם היו, מוסי, נוקי, אריק, איבן וכל האחרים שיצטרכו לסלוח לי אם שכחתי אותם. אפילו אני נמנית על הצמרת העליונה, עד שיום אחד נגש אלי נער בן 15 מחברת הנער הראשונה וגם ביקש לשחק, בצורה מנומסת הסברתי לו שזה משחק לגברים, ולא לילדים.

הוא התעקש. אז בצחוק, שאלתי אותו באיזה דרגה הוא רואה את עצמו (בין השחקנים החלשים יותר) — והוא אמר "גם אותך אוכל לנצח"! כשגמרתי לצחוק החלטתי שהדרך היחידה להתפטר ממנו זה לתת לו לשחק — אז התחלנו. עד היום כואב לי להכנס לפרטי הפרטים של הגישה, אך הוא "הכניס לי 5 - 21 מספר פעמים, ואולי במשחק אחד אף הגעתי ל-6! (לאחר מכן, הפך לאלוף הנוער בארץ!).

בימים ההם עוד לא היו לנו ילדים של ממש (כלומר, רק צוציקים) — אז אנחנו השתעשענו במשחקי כדורגל בשטח שבין גן רימון ("עפרית" של היום). מספר פספוסים התחילו להשתבץ בעינינו, כך שהתחלנו לקיים טורניר "הורים נגד

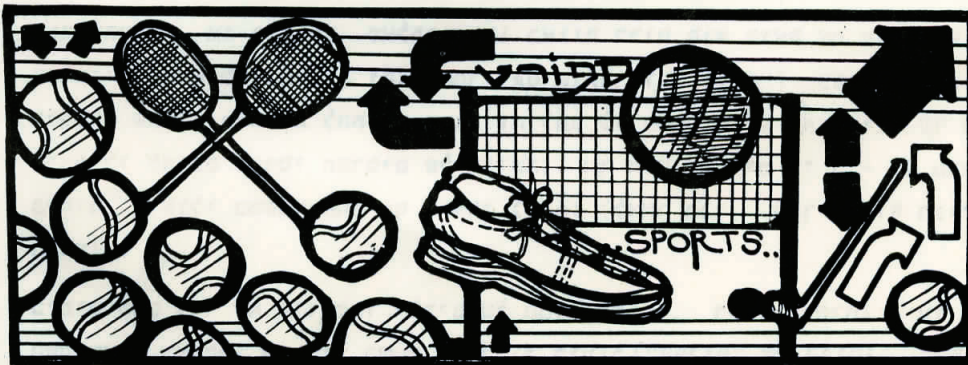
ילדים" כל שבת בבקר. דייב היה מבקיע השערים הראשי. הצוציקים גדלו, ואז הצטרפו גם גרעין ה- וממש בנינו, קבוצה עם דם חדש וצעיר בדמותם של פיל, ג'וני פ. טרי, אלק וכו', ולאט לאט גם הכנסנו לעניינים, את אורי ש. ודוד א. וכמובן לאחר מכן את ילדי צבי, עופר וכו'. עוד זכור לי היום ששחקנו נגד חצור בראש פינה, וכיסחו את שמוליק ושלחו אותו לבית חולים.

כן, הימים עשו את שלהם, כלנו הזדקננו, והפעילות דועכת. נכון שיש לנו חדר כושר, בריכה, מגרש כדורסל וכדורגל, ונכון שמספר חברים נראים מידי יום רצים בשדות או בכביש המערכת ומספר חברות עוסקות בפעילות עצמית, אם בבריכה ואם בחוגי התעמלות למיניהם: אבל למען האמת, אם לא ניגש בצורה יותר רצינית לנושא, נצטער על כך לאורך ימים.

היום בכל העולם הוכח שפעילות ספורטיבית היא לא רק להנאה, אלא גם חשובה עד מאד לבריאות.

מי יתן ובחג 30 זה נקבע לעצמנו אבן-דרך ונחליט סופית על הקמת מרכז ספורט רציני בנוסף למגרשי הטניס שעליהם כבר הוחלט, ונחזיר את חברינו הותיקים והצעירים אל הזירה, ונעסוק בספורט למען בריאותנו ואולי גם נצליח לחנך את ילדינו בחשיבותה העליונה של הפעילות הגופנית.

א ד י

תרבות

תרבות אז, לפני 30 שנה (ואם מותר להוסיף בחצי פה - כמו היום) לא היה בדיוק בראש דאגתנו. בעיות קיום וחברה קדמו לכל, ובצדק! כי אז - בלי קמח בוודאי שלא היתה תורה - ובלי חברה, אין קמח!.

את המערכה על "לשון הקודש" הפסדנו, כך מסתבר, עוד לפני שהתחלנו. בפרטי-כל האסיפה מיום 6.12.47 כתוב שהוחלט על שעורי עברית חובה 3 פעמים בשבוע! מרכזי המבצע - יוחנן ודן (רייס), אבל באסיפה של 8.5.48 נמסר שחברים לא מופיעים לשעורים, ושמואל (המזכיר) ביאוש קובע ומקווה "שזאת הפעם האחרונה שיצטרכו לדבר על נושא זה". הצעות לפתרון הבעיה לא חסרות. שילוב עם גוף דובר עברית היה פופולרי מאד לזמן מה, אבל אף פעם לא יצא לפועל.

זמי מציע "שיתקיים בינינו קבוצת חברים "דוברי עברית" שאך ורק ידברו עברית!. זה באמת החזיק מעמד תקופה מסוימת - אבל בסופו של דבר, התקפלו גם העבריתנים המושבעים ביותר. היתה אפילו הצעה לעשות "גיוס לעברית" בשבתות!!.

ולבסוף כתוב (ואני מצטטת) "יש כאן קבוצה שרק מעניין אותם תוצאות הכדורגל - עם לא בעצמנו נפתור את הבעיה, נשאר גוף אנגלי כל חיינו!" סוף פסוק.

בכלל, חוויה לא רגילה לדפדף, בדפי היומנים הישנים האלה. וועדות תרבות היו - ועוד איך. נבחרו מרכזי מסיבות, אחראים לספריה, לעלון ולמקהלה ואלה התחלפו כל חודשיים לפחות.

ב- 14.3.48 הוועדה הכלכלית הסכימה לתת 9 גרוש (!) פעם ב- 3 חודשים לכל חבר שיוכל ללכת לקולנוע. ואז הציעו להביא מכונת הסרטה לקיבוץ (חדרה). בהצבעה הצביעו 19 בעד להביא "מכשיר", 17 בעד ביקור במושבה. ואז גילו שבמשק הפועלות זה עולה רק 3 גרוש - וכמובן, לא הביאו מכונה!.

רק בשנת 1950 קבלנו מתנה מצרפת, מכונת הסרטה מודרנית. שהשתמשו בה שנים רבות. בנושא החגים הוזכר וויכוח לווהט בענין יום כיפור של שנת 1948. במנסורה החליטו על יום מנוחה, פרט לשרותים. אבל בחדרה (ששם כנראה, ישבו המהפכנים יותר) החליטו שביום זה רק הצמים לא יעבדו. אם אינני טועה, עדיין יש בינינו חברים שלגביהם הויכוח חי וקיים! ב- 4.9.48 החליטו במנסורה לקנות 5 עתונים סך הכל לחברה. ידידנו דוב ואבלין קרון היו עמודי התווך בחיי התרבות. הוא כמרכז, והיא במקהלה. המקהלה בימים ההם היתה אטרקציה אמיתית, והרבה חברים השתתפו בה. לכו ושאלו את צבי לוונסון, שניצח עליה זמן רב.

לקראת חגיגת יום ההתישבות הראשונה בחרו במשה בן-חיים, רחל וגרשי להכין תכנית, אבל כל הענין היה תלוי בשחרור משמר הירדן מידי הסורים!

הדרישה לבית תרבות מצאה את פתרונה לראשונה בחדר הקריאה במנסורה, בית ערבי נטוש, מן הדרון צר וארוך ודי חשוך עם רהיטים "משוחררים" מצפת. אבל איזה אוירה!! בחדר זה ארחנו את המרצים האמיצים המעטים שהסכימו לפלוש את דרכם דרך הבוץ על מנת לשבת מול תריסר חברים נרדמים.

אחר-כך, בכפר הנשיא בא התור של צריף התרבות, במקום שבו עומד היום ביתה של משפחת ירדן. בו היה גם חצי חדר מוקדש לספריה, שאריה בן ז"ל ניהל בדרך המיוחדת לו. דרך אגב, לו מספר, שמצא שקים מלאים בספרים, שנתקבלו מאנגליה לפני המון שנים... בסנדלריה הישנה!

ב- 15.4.51 הנחנו את אבן הפינה ל"בית מיכאל" (על שם בנו של הנשיא ויצמן, שנפל במלחמת העולם השניה), ברוב פאר ובנוכחות הגברת וויצמן ומאז נעלמו עקבותיה (של האבן). בית זה היה צריך להיות הפתרון לכל בעיות התרבות שלנו. פה נשאלת השאלה, האם מצאנו פתרון עם בניית חדר האוכל והמועדון המפואר של היום?

לא תאמינו, הוותיקים אהבו לרקוד ריקודי עם. בכל הזדמנות וחג הופיעה להקת הריקודים, בהשתתפות כוכבים כמו איזק, זיאק גולן, גיו ריפקינד ואדי (ויש כאלה שאפילו זוכרים את מופתיו!). כמוכן, מספר הבחורות,

אז - כהיום גדול בהרבה!

למרות השנים שחלפו - בכמה שטחי תרבות לא השתנו הדברים כלל וכלל. ארועי חברה, ובעיקר חתונות, אז כמו היום, חוגגים אנו עם כל הלב, ועם כל הכשרונות שיש בנו. אז היה אולי קצת יותר אינטימי, וכמעט ולא הצטלמנו, אבל המרכיבים לא השתנו. אוכל כיד המלך, זיג גזעי, ריקודים ומצב רוח חגיגי ממש. גם פורים תמיד היה על הגובה. החברה פשוט אוהבת להתחפש להתפרק, ולשכוח את הבעיות של ימי החול.

אפשר להמשיך עוד ועוד, זכרונות של מסיבות ליל שישי מוצלחות, וחגים נהדרים, זכרונות הופעות אמנים, הקרינים שהקריאו לנו, התזמורות שנגנו בפנינו (זוכרים את רביעת פולישוק?), וערבים ביתיים יותר לרגל צאת שליח וחזרתו; חוגי מלאכה, יצירה ועיון, חוגי בית וטיולים נפלאים בעיקר לאילת והדרום.

בסך הכל אין לנו במה להתבייש בהסתכלות אחורה במשך 30 שנה. היו לנו תקופות של זוהר, עשייה ופעולה, ופה ושם תקופות לא מעטות של יאוש, תסכול וכשלון.

מצאנו מרשמים "משלנו" לחיי התרבות בכפר הנשיא. לא בדיוק ישראליים, לא בדיוק "תנועתיים", ואפילו לא בדיוק "קיבוציים". מצאנו דרך לשילוב תרבויות שונות וגשונות. מצאנו עזר רב בחוש ההומור המיוחד שלנו וחשוב מכל - בעידן הטלוויזיה של היום, מצאנו דרך לשילוב הדורות, שיבטיח לנו - כך אנו מקווים - חיים מעניינים ועשירים יותר, גם בשעות הפנאי.

א ל ז ה

בריאות

סביר להניח שרוב האנשים יחשבו שב- 1948, כשהחברים היו צעירים, שבעיות בריאות לא היו קיימות. בעצם זה לא כך. תנו לי לתת לכם תמונה של בוקר אופיני באותם הימים במנסורה: המקלט שנבנה באחד מהבתים ההרוסים והנטושים תיפקד בו זמנית גם כמרפאה וגם כחדר חולים. מחוץ ל"מבנה" זה כל בוקר עם עלות השחר, שורה ארוכה של חברים, בערך שליש מהנוכחים במקום, חיכו לתורם לחבישת פצעים, פצעים שנגרמו ע"י עבודה בתנאים שאין להעלותם על הדעת.

ללא מים להתקלח כל יום, אוכל שלא תמיד התאימה לחום לכמות האנרגיה שנצרכה ע"י החברים שעובדים 12 - 10 שעות ביום. כמובן, אפשר לצייך שלא היה עודף של תרופות, תחבושות, ואמצעי טיפול. כל הגורמים האלו יחד גרמו לכך שכל שריטה נהפכה למוגלתית, זיהומים רבים נהפכו לפרונקלים.

לא היה זה מראה נדיר בכלל לראות חברים וחברות יוצאים לעבודה עם רגליים וידיים עטופות בתחבושות, שכמובן עם סיום העבודה בערב, היה צריך להחליפם שוב. חלק מהחברים הגיעו למצב שהיה צריך להחזירם למחנה בחדרה בכדי שיחלימו ויתאוששו.

התחבושות הייתי צריכה להרתיח בדלי על פרימוס וליבשם בשמש. לא נורא היה לגבי תחבושות החאקי, אך לגבי הלכנות זה לא יצא כל כך טוב.

הבעיה השניה שלנו היתה החרקים והחיות למניהם ששמרו לנו טינה על שפלשנו לתחומם. דבורים וצרעות בגודל שאין לראותם היום. נחשים, קיפודים ועקרבים לקחו חלק פעיל בחיינו. ישראל אבידור לבטח לעולם לא ישכח לאיזה גובה במכנסיו הגיע העקרב לפני שתפס אותו.

מוזר שאני לא זוכרת שמישהו סבל ממכת שמש למרות שהיה רק מעט צל. חדר האוכל היה מורכב בשבוע הראשון ממחצלות, ואח"כ מכעין סוכה.

לבטח הקושי הגדול ביותר היה חוסר האפשרות להתקלח כמו שצריך כל יום, וכשמיכל המים שהגיע מראש-פינה נהפך לדבר קבוע, ומקלחות פרימיטיביות הוקמו, כמות הזהומים והפצעים ירדה פלאים.

תושב אחד של מנסורה שלא כל כך קל להפטר ממנו היה יתוש ה"אנופלאוס", הגורם לקדחת. בערך חמישים אחוז מהחברה סבלו לפחות מהתקפה אחת של מחלה זו, ורבים מהתקפות חוזרות שדעכו במשך השנים. אורח קבוע היה חברנו מראש פינה פרופסור מאיר שהיה אחד ממגלי הפלודרין, תרופה שאם לקחת כל יום, שמשה כטפול מונע.

טיפול רפואי מקופת חולים ניתן לנו ע"י ד"ר אוחובסקי מראש-פינה. אמצעי התחבורה שלו? סוס! במשך ווודשי החורף הוא היה צריך להתמודד עם הזרימה החזקה של מי הוואדי. איש קשוח ורציני אשר באותה עת היה מסוגל להיות עדין ומבין. הוא היה הרבה יותר מאשר רופא שביקר פעם פעמיים בשבוע. הוא היה חבר ואב לחלק מאתנו. עד היום הוא זכור לכל אלה שהכירוהו!

התחבורה לחולה: מי ישכח את התמונה של שמואל חצור יושב בתוך כורסא על העגלה מאחורי הטרקטור הראשון המשקשק שלנו, שהוחזק מלגלוש ע"י כמה זוגות ידיים נאמנות. תוצאת נסיעתו, לא דלקת ראות, אלא קדחת. הקדחת מחלה מענינת, שיכולה להראות בסמפטומים של מחלות רבות. אז כל אחד נתן כמה טיפות דם, ברגע שהחום עלה, ואם זה הגיע ל- 40^0 - לא לדאוג זו רק קדחת!!

רק עם איחוד המשפחות המצב הבריאותי השתנה. אך זהו רק "על קצה המזלג" ולא ספר. בואו ונראה איך הדברים השתנו בתמונה הכוללת. בהתחלה היינו צעירים וחזקים (למרות שהיינו קרובים לגיל 30) ואפילו אם התנאים היו רחוקים מלהיות אנושיים, הרי שבתי שמוש לא היו לנו במשך 10 שנים. היום אנו עומדים בפני בעיה ששליש מהחברה כבר עברו את גיל ה-50, ואינם מסוגלים לעבוד עבודה גופנית כפי שהיינו רוצים.

חלק גדול מאתנו שינה את עבודתו וגם זה הביא עימו בעיות רבות. במקום נסיעה של שתיים לפוריה או לביה"ח הסקוטי בטבריה ללדת, היום אנו נוסעים באמצעות האמבולנס שלנו עם נהג בעל הכשרה, בערך 20 דקות לבי"ח משוכלל.

יש לנו רופא היושב במקום, שני פיזיותרפיסטיות, רופא שניים, (ומרפאת שיניים חדשה שעומדת להכנות השנה).

העובדה שפעילות גופנית מאורגנת, להזיז את גופנו, נחוצה, זה בטוח סימן של הזמן. יש צורך רב לתכנן לעתיד כאשר יותר אנשים יזדקקו לעבודה מספקת שתעסיק את מחשבתם בתחום המגבלות הגופניים שלהם. הקבוץ צריך לנצל את הידע של שנים רבות, אחרת לא רק שהיחיד יסבול אלא גם החברה.

ב ט י ד.

* *
*

לפני אני רואה מרחבים גדולים, ירוקים, פוריים, שמיים כחולים, שמש זורחת, אני יכולה לשמוע צפורים מצייצות בקולות יפים כמו חליל כסף נפלא. בעולם הזה יש מקום לכלם, גברים נשים, יהודים ערבים, לבנים שחורים.

לכולם אפשרות להתחלק בתוצרת האדמה וגם ביצירות ליבם. עולם בו אנשים עוזרים זה לזה לצמוח, מאמינים זה בזה, ומנסים להבין את הצרכים האישיים של כל אחד.

אדם מקבל את זולתו כמו שהוא עם הטוב ועם החסר. אנשים בחלומי מתאמצים להגיע לקבלה זאת, טורחים כדי להגיע לדברים יפים יותר - איכות החיים הפנימיים שלהם היא בסדר עדיפות גבוהה. בעולם הזה אנשים יכולים לתת בלי כאב, בידיעה שיקבלו באותה מידה וברצון. אנשים מגיבים בהבנה, כל יום חדש מחפשים, מתפלאים, מסתכלים לקראת עתיד, מודעים לשורשים ארוכים ובריאים של עבר עשיר בחוויות.

בחלומי אנשים כחוליות בשרשרת שמתחילה ממקום לא נראה, וממשיכה לאין סוף.

בחלומי - אנשים תוססים, האפשרות של שינויים בחייהם מביאה להם התרגשות נעימה, לא פחד ולא חששות.

האני - אתה מצא בחלומי את מקומו האידיאלי - הדדיות - הצורך להיות עם השני, (לא מולו) כדרך חיים.

אנשים מכבדים את "שטח הקיום" של אחרים, הקבוצה והפרט מתחלקים ביניהם ושניהם מתקבלים, לא קבוצת אנשים המקפחים זה את זה.

חברות יפה ואמיתית אפילו שיש כעס לפעמים. חברות המבוססת על אינטימיות רגשית, הבנת ערכים של הזולת, קבלת הבדלים וניגודים. אנשים משקיעים זמן ומרץ בטיפוח סביבתם בגינות יפות עם ורדים היפים ביותר שראיתי מימי כמו טיפוח שושנים שנפתחות בתוך ליבם - עדינות ומיוחדות אך נסתרות בתוך סערת היום יום.

ילדים מכל הגילים מסתובבים בין האנשים, ילדים עליזים חופשיים, העולם כולו שייך להם, האנשים, הפרחים, הציפורים, מוסיפים ליופי שסובב אותם וקיים בתוכם.

חלמתי את החלום בעבר, אך אני חולמת אותו גם היום, אני מקוה שילוו אותי עד סוף חיי. אינני רוצה לשנותו. החלום יכול להתגשם - נוכל למצוא את הדרך לשכוח את האכזריות, הכאבים הקטנים והגדולים - ונלמד לראות את היפה שלידנו ובתוכנו.

או חלומי! השאר איתי! ממך אני שואבת כל כך הרבה כוח ורצון להמשיך.

ש ר י ט ה

* * *

כאשר ביקש ממני משה לכתוב לדברי הכפר על "חלומי" נענתי לו, אולם בלי להכנס לויכוח סמנטי, השם "חלומי" נראית מלאכותית ולא מתאימה ברשימה מעין זו. לכן אני מחליף אותה במלה אחרת - "חזון" או "תקוה". למה ציפיתי לפני 30 שנה, ואיך ראיתי בעיני רוחי את הקיבוץ של היום? אני חושב שאם האמת ניתנת להיכתב, אז יש לאמר בפשטות וללא יומרות, שעסקנו בעשיה ופעילות, כוללת, אשר, בתנאים הפרימיטיביים (יחסית לימים אלה) תבעו את כל המרץ והכוח, בגוף ובנפש, ונסינו קודם כל לבנות חברה יציבה ובריא, במציאות של ערב מלחמה (1947) ובאקלים של ערב יציאה מהמחתרת

ולקראת עצמאות. השאיפות הראשונות שלי היו מאוד פרוזאיות. בשטח החמרי סלילת כביש ממנסורה לשדה התעופה בכדי לבטל את הכידוד בנינו לשאר א"י (ראש-פינה).

שוב בעיני החומר - השאיפה לקבל עתון למשפחה, ולמצוא את הזמן, המרץ, והאוויר לקרוא אותו. אבל ברוח קצת יותר רצינית - ובעולם של הרוח או החזון, נראה לי ששאפתי לכך שנגדל לקבוצה גדולה, שנתבסס חברתית וכלכלית; שנהיה חברה מתוקנת, בעלי יחסי רעות אמיתיים, וחיים חי הרעיון של ארץ ישראל העובדת, בפשטות, בצניעות ובאחוה. בשטח התרבותי, ואולי כאן באמת חלמתי חלום - שאפתי לכך שהציבור יתפתח ליישוב עברי במלוא מובן המלה - שיהיה מעורה בעתונות, בספרות ובתרבות העברית, ושפת הדיבור הראשונה שלנו תהיה עברית, לא רק להלכה, אלא גם למעשה. קויתי שבית החינוך הקיבוצי שלנו - ללא מורים שכירים ועם הרקע הקיבוצי-תנועתי וערכי המקיף את הדור הצעיר, יהיה גורם להמשך אורגני של הבנים בגידול הקיבוץ וצמיחתו לעתיד. ומעל לכל - קויתי שנהיה חברה המקיימת את עצמה בכוחותיה היא, בלי הזדקקות לעבודה שכירה כתופעת קבע, ההולכת וגדלה במידותיה עם השנים, עד שנולד דור שלא ידע את יוסף, ואת האוטובוס היומי המביא את מרבית העובדים לבית החרושת מדי יום ביומו, ושב"זכונו" נכנס "אגד" פעם אחת ביום לישובנו.

וכמובן - השטח הפוליטי-מדיני - השאיפה הגדולה ביותר היתה, ונשאת, לשלום עם השכנים. אולי כדאי להתיחס למציאות העכשווית, להישגים ולפשרות, דוקא מהנקודה האחרונה הזו, שהיא החשובה ביותר דוקא, והמסובכת ביותר. לו היא היתה מתגשמת באמת - כמה שאיפות אחרות היו מתאפשרות, כפועל יוצא ממנה! לנו כפרטים, ולעם ישראל, אין היום ואף פעם לא היתה במציאות, האפשרית לכרות ברית שלום עם שכנינו בתנאים שיאפרו לנו להמשיך לחיות במדינה יהודית וכאזרחים חפשיים.

למרות הסיסמאות השטחיות שמופצות בציבור, בנידון, אני מאמין שהחתימה האמיתית לשלום, כמו שאנו מכינים את פירוש המלה, תביא להתקרבות הדרגתית אליו, והלואי בדור שלנו, משום שהאלטרנטיבה היא איומה מדי לכל עמי האזור. אולם לרוע המזל, נצטרך אורך-רוח ועצבים חזקים מאוד, להגיע לאותו יום מאושר ואני בטוח שיום זה יבוא,

(בהקשר זה, רצוי להתעמק בשורשי הסכסוך ואני ממליץ ללמוד אותו באופן יסודי - ולא מפי העתונות בלבד). כמובן - חזון של שנות ההתבגרות לחוד, ומציאות לחוד, ומה באמת התגשם מציפיות? קודם כל - אנו ישוב גדול וגדל, בעל סולם גילים טוב ובעל מוניטין מצויין כקיבוץ קולט, עם אוירה חברתית חמה, רמה חברתית גבוהה מאד, וטווח פעילויות חברתיות רחב מאד.

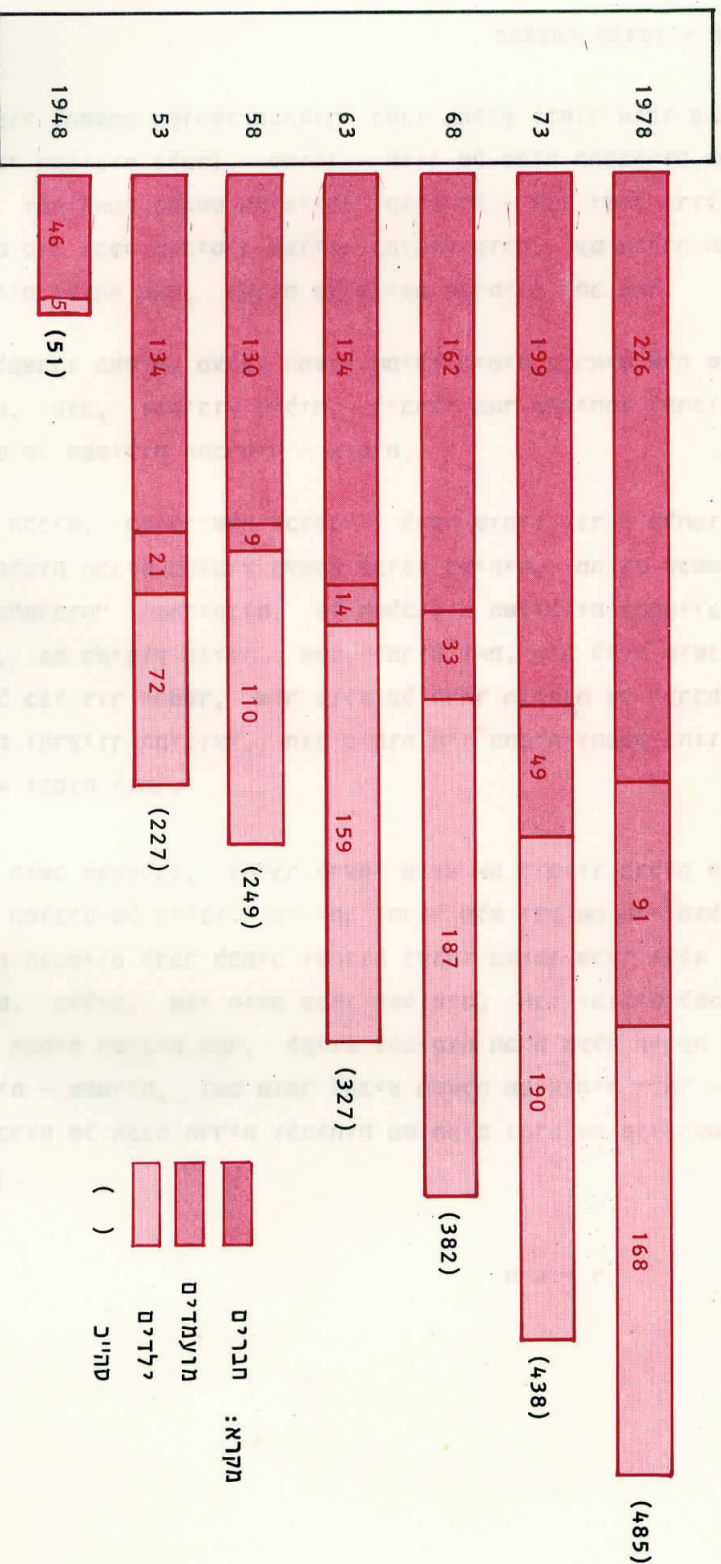
בניגוד מוחלט למצבנו בתש"ח, מצבנו המשקי אפילו בימים נוראים אלה של אינפלציה דוהרת, טוב, והקיבוץ כללית, ליברלי מאד בהתייחסו לצרכי הפרט בתחומים השונים של הפעילות החברתית - אישית.

בקשר להשתלבות הבנים, כמובן שלא יכולנו לדעת שיהיו עוד 3 מלחמות לפנינו, והשתלבות הבנים בקיבוץ נעשתה לפיכך בעיתית, מה גם שנשטפנו בגל העכור של ה"תרבות" האמריקנית, על השלכותיה השליליות והחסיניות האוכלת בכל פה, גם בקיבוץ פנימה. אבל, למרות זאת, טוב לדעת שישנו גידול רציני של בני דור ההמשך, אשר עולה על הדרך הנכונה של הערכת המסורת היהודית והרעיון הקיבוצי, תוך פיתוח חיי החברה והמשק בהווה, למען עתיד בריא ובטוח יותר.

בשטח השפה אני חושב שנכשלנו, והדבר לדעתי מוצא את ביטויו בדלות הביטוי העברי בשטחים השונים של חיינו. מי יתן והדור שלא ידע את חיי הגלות ימצא את הכוחות הנפשיים לדבר לכתוב ולהגות בשפתו באופן טבעי וללא מעצורים כל שהם. כללית, אני חושב שבחג השלושים, אנו יכולים לסכם לעצמנו שהוקמה תשתית רצינית מאד, לקיום ולפיתוח חברה בעלת תודעה יהודית, וערכית - מעמדית, ואם מותר להביע משאלה מציאותית יותר - אסיים בתקוה שברוח של הבנה הדדית ובכוחות משותפים נקדם את פני העתיד באמונה ובבטחון.

מ א י ר

רהטשה בחטספריס

ארצות המוצא של החברים - בשנת 1978

92	41	29	22	9	8	8	4	3	2	2	6	226
בריטניה	ישראל	גרמניה	ארה"ב	פולנד	דרום אפריקה	אוסטרליה	קנדה	הולנד	אוסטריה	בלגיה	ארצות אחרות	סויה

נזכור

בתוגה ובאהבה את אלה שהיו עמנו
והלכו מאתנו לנצח:

1948	ליאון לייטמן
1950	חנן זהבי
1957	פרידה ריש
1959	צבי שחורי
1959	נינה אשתמוע
1959	אסתר סינה
1962	דוד גיירינגר
1964	גלעד היימן
1966	שלום נמלי
1967	אריה דביר
1967	דוריס לברט
1972	שושנה אדלשטיין
1973	אריה בך
1976	לואיזה נתן
1977	ארנון ווטרמן
1978	ארנון שוורצמן
1978	אייבי שוורצמן

יהיה זכרם ברוך

